

**Gemeente Gemert-Bakel,
Evaluatie archeologiebeleid
2009-2014**

Lic. Anneleen Van de Water
oktober 2015

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Gemert-Bakel

Contactpersoon: mevr. drs. V. Jolink

Auteur: mevr. Lic. A. Van de Water

Titel: Gemeente Gemert-Bakel, evaluatie archeologiebeleid 2009-2014.

Datum & versie: 20 oktober 2015, versie 2.0

© Het Archeologie Bureau 2015.

Het Archeologie Bureau besteedt de grootst mogelijke zorg aan de betrouwbaarheid, juistheid en volledigheid van de informatie in deze rapportage. Het Archeologie Bureau aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enige vorm van schade die te wijten is aan deze rapportage of de toepassing van de opgenomen adviezen.

Zonder schriftelijke toestemming mag niets van deze publicatie gekopieerd of overgenomen worden.

Inhoud

1	Inleiding.....	4
2	Gemeentelijke archeologiebeleid	7
2.1	Algemeen.....	7
2.2	Vrijstellingsgrenzen	8
2.2.1	<i>Oppervlaktegrenzen</i>	<i>8</i>
2.2.2	<i>Dieptegrens.....</i>	<i>12</i>
2.2.3	<i>Plangebied versus ingrepengebied</i>	<i>13</i>
2.3	Bijzondere teelten (bijvoorbeeld buxusteelt) en archeologie	14
2.4	Archeologische deskundigheid (al dan niet in samenwerking met Peel 6.1)	16
2.5	Aandacht voor vrijwilligers en lokale deskundigen	17
2.6	Aandacht voor educatie en draagvlakverbredende activiteiten	18
2.7	De samenwerking met de agrarische sector en ZLTO	20
2.8	Positie van archeologie binnen het gemeentelijke apparaat	21
3	Archeologische onderzoeken 2009-2014.....	23
3.1.	Procedure archeologisch onderzoek	23
3.2	Overzicht van het uitgevoerde onderzoek in de periode 2009-2014.....	24
3.3	verwerking van archeologische onderzoeksresultaten	26
4	Nieuwe ontwikkelingen op wetgevings- en beleidsgebied	28
4.1	Evaluatie archeologiewetgeving (Wamz)	28
4.2	Erfgoedwet 2016	28
4.3	Gemeentelijk integraal cultuurhistorisch beleid	29
5	Conclusie en aanbevelingen	30
5.1	Conclusie.....	30
5.2	Aanbevelingen	30
5.2.1	<i>Regionale samenwerking.....</i>	<i>30</i>
5.2.2	<i>Vrijstellingsgrenzen oppervlakte</i>	<i>30</i>
5.2.3	<i>Vrijstellingsgrens Hoekendaal</i>	<i>31</i>
5.2.4	<i>Educatie, draagvlakverbreding en communicatie</i>	<i>31</i>
5.2.5	<i>Vrijwilligers</i>	<i>31</i>
6	Literatuur.....	32
7	Bijlagen	34
Bijlage 7.1	Overzicht van deelnemende percelen aan de ZLTO-actualisatie van de beleidskaart	35
Bijlage 7.2	Bibliografisch overzicht van het uitgevoerde onderzoek periode 2009-2014	40
Bijlage 7.3	Bibliografisch overzicht van de selectiebesluiten uit de periode 2009-2014	44
Bijlage 7.4	Beleidsnota archeologie 2015, gemeente Gemert-Bakel.	53
Bijlage 7.5	Beleidskaart archeologie 2015, gemeente Gemert-Bakel.	54

1 Inleiding

Sinds 1 september 2007 is de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) van kracht. Hierin is onder andere de Monumentenwet 1988 herzien. In de Wamz zijn de uitgangspunten van het Europese Verdrag van Malta (1992) voor Nederland nader uitgewerkt. De belangrijkste veranderingen betreffen:

- Het streven naar behoud en bescherming van archeologische waarden in de bodem;
- De kosten van archeologische werkzaamheden komen in principe voor rekening van de initiatiefnemer van bodemverstorende activiteiten (veroorzakersprincipe);
- De archeologische monumentenzorg wordt een geïntegreerd onderdeel van het ruimtelijke ordeningsproces.

Sinds 2007 is er een grotere verantwoordelijkheid en een sturende rol neergelegd bij de gemeentelijke overheid, niet in de laatste plaats omdat ook de Wet ruimtelijke ordening (Wro) op 1 juli 2008 en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) op 1 oktober 2010 van kracht zijn geworden.

Met deze wetgevingen zijn een aantal taken op de gemeenten afgekomen:

1. De archeologische en cultuurhistorische waarden dienen op verantwoorde wijze te worden geïntegreerd in het ruimtelijke beleid. Centraal instrument hierbij is het bestemmingsplan.
2. Het archeologische belang dient tevens bij het verlenen van omgevingsvergunningen aan de orde te komen. Sinds 2012 geldt deze regel ook voor cultuurhistorische elementen.
3. Alle archeologische en cultuurhistorische informatie dient in het kader van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Wkpb) ontsloten te zijn voor zowel burgers als overheid.

Het gaat in het nieuwe bestel om serieuze financiële en maatschappelijke belangen. Het is de gemeente er vanzelfsprekend alles aan gelegen om over een goed instrumentarium te beschikken waaruit blijkt dat alle belangen zijn gezien en gewogen. Uitgangspunt is dat er op gemeentelijk niveau op verantwoorde wijze wordt omgegaan met het archeologische en het cultuurhistorische erfgoed. Een verantwoord beleid kan leiden tot beperkingen en/of extra kosten bij het ontwikkelen van bestemmingsplannen en bij het verlenen van vergunningen, maar biedt tegelijkertijd ook kansen om bij de inwoners van de gemeente het cultuurhistorisch besef te bevorderen en iets wezenlijks toe te voegen aan de historische identiteit van de gemeente.

Het is aan gemeenten om in hun ruimtelijke beleid een juiste balans te vinden tussen een goede zorg voor het archeologische en cultuurhistorische erfgoed en de andere maatschappelijke afwegingen die hierbij moeten worden gemaakt. De gemeenten hebben hierdoor niet alleen plichten, maar ook de ruimte om binnen de wettelijke kaders een eigen koers te varen en keuzes te maken.

De gemeente Gemert-Bakel heeft haar verantwoordelijkheid opgenomen en beschikt sinds 2010 over een archeologische waarden- en verwachtingskaart.¹ Dit vormt de basis van het gemeentelijke archeologiebeleid.² Figuur 1.

¹ Visser, Schrijvers & van den Berg-Meelis 2009.

² Berkvens 2009.

In dit beleid zijn de uitgangspunten en beleidsinstrumenten voor een goede omgang met archeologisch erfgoed vastgelegd.

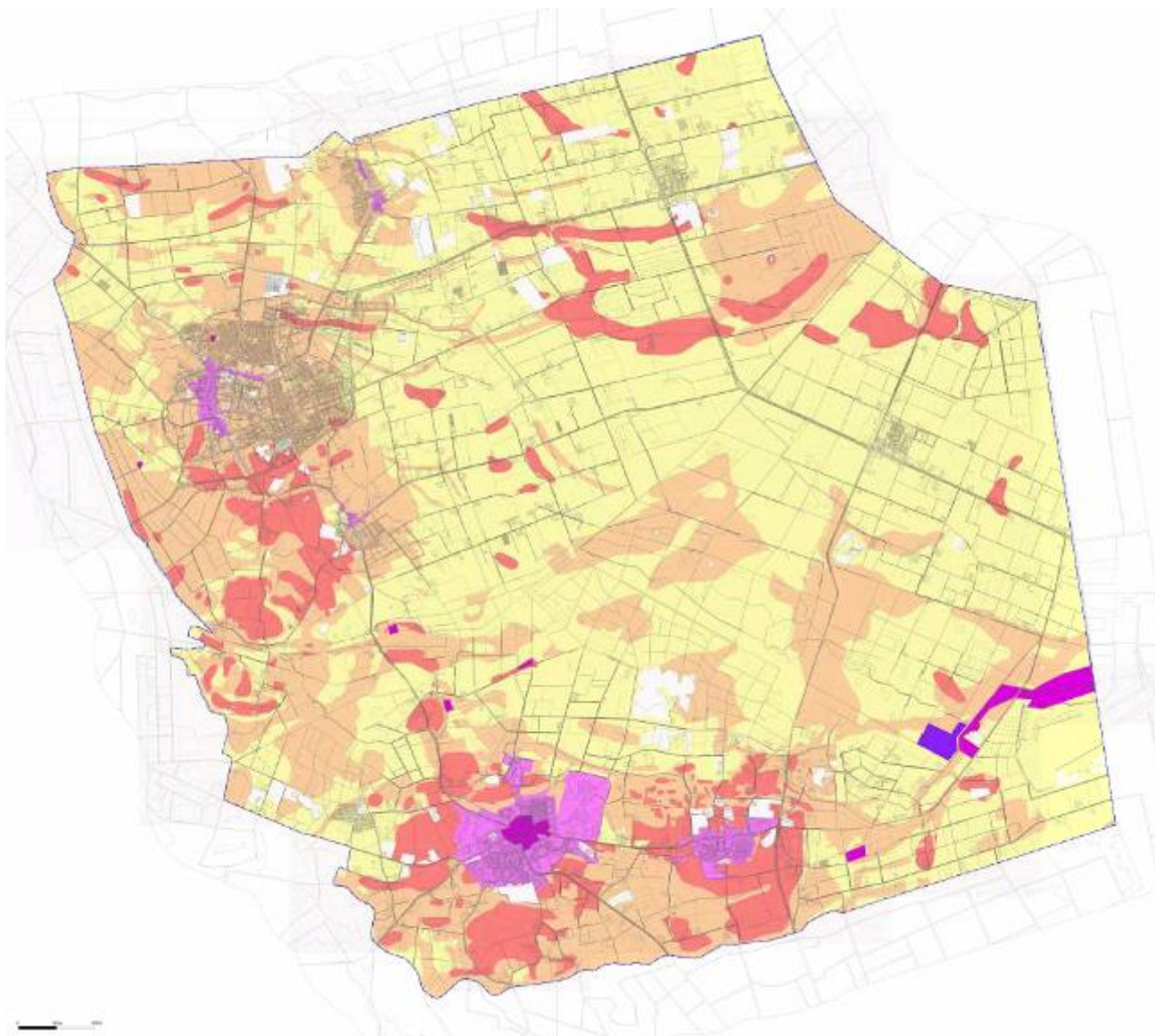
- Het gemeentelijke grondgebied wordt onderverdeeld in zeven zones met een verschillende waardering van het bodemarchief (gebieden met archeologische verwachtingen en/of vastgestelde waarden).
- Conform artikel 41a van de Monumentenwet stelt de gemeente voor deze gebieden haar eigen vrijstellingsgrenzen vast waarbinnen ruimtelijke ingrepen en bodemingrepen (tot een bepaalde diepte en/of oppervlakte) worden vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Gezien de ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente is het integraal hanteren van de in de Monumentenwet genoemde ondergrens van 100 m² niet voor alle zones werkbaar, noch noodzakelijk.
- Conform artikel 38 van de Monumentenwet stelt de gemeente een archeologieverordening vast waarin zij zelfstandig voorschriften vaststelt met betrekking tot de archeologische monumentenzorg in de gemeente.
- Er wordt een gemeentelijke archeologische beleidskaart vastgesteld als ruimtelijke vertaling van het archeologiebeleid en de bij verordening vastgestelde voorschriften.
- Archeologisch waardevolle gebieden en gebieden met een hoge/middelhoge archeologische verwachting binnen de gemeente worden planologisch vastgelegd in het bestemmingsplan en gekoppeld aan een stelsel van aanlegvergunningen en bouwvoorschriften.
- Er worden door de gemeente zelf archeologisch waardevolle gebieden en eventueel gemeentelijke archeologische monumenten (plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst) geselecteerd, waarbij het behoud van een representatief beeld van het gemeentelijke bodemarchief (naar periode en vindplaatstype) het uitgangspunt is.
- Om te komen tot een verantwoorde afweging van de archeologische belangen bij beslissingen over ruimtelijke ingrepen zal het gemeentebestuur zich tijdens het doorlopen van het AMZ-proces zo nodig bedienen van deskundig advies van een daartoe gekwalificeerde archeoloog.
- In haar rol van bevoegd gezag ziet de gemeente er op toe dat bij de uitvoering van alle vormen van archeologisch onderzoek wordt gewerkt conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA).
- In haar rol van opdrachtgever van ruimtelijke ingrepen ontwikkelt de gemeente zich tot een goed opdrachtgever van archeologische werkzaamheden.

Na bijna 5 jaar werken met het archeologiebeleid, acht de gemeente de tijd rijp om het beleid tegen het licht te houden en te actualiseren en op functionaliteit te beoordelen. Daar waar aanscherping en/of aanpassing noodzakelijk is, zal dit ook worden aangegeven en worden doorgevoerd.

De gemeente wenst dan ook op korte termijn:

1. een update van het archeologiebeleid
2. een update van de archeologische beleidskaart waarbij de GIS-opmaak dermate is dat e.e.a. probleemloos geïmplementeerd kan worden in het gemeentelijke geo-systeem.
3. een verantwoordingsdocument met wijzigingen en (korte) evaluatie

Deze evaluatie bevat een overzicht van de effecten van het beleid en een overzicht van wat er in de periode 2009 tot 2014 in de gemeente Gemert-Bakel is gebeurd op archeologisch gebied.

Figuur 1. Beleidskaart archeologie van de gemeente Gemert-Bakel, zoals deze is vastgesteld door de gemeenteraad d.d. 28 januari 2010.

2 Vigerend gemeentelijke archeologiebeleid (medio 2015)

2.1 Algemeen

De beleidsnota 'Beleidsplan archeologische monumentenzorg gemeente Gemert-Bakel'³ is door de gemeenteraad vastgesteld op 28 januari 2010. Het doel van het gemeentelijke archeologiebeleid is het produceren van informatie voor de besluitvorming over beheer, behoud en ontwikkeling van het archeologische bodemarchief. Dit moet ervoor zorgen dat het archeologisch erfgoed veilig gesteld wordt voor toekomstige generaties. Uitgangspunt is het *behoud in situ* (i.e. behoud in de bodem).

Het gemeentelijk beleid bestaat uit een beleidsplan en beleidskaart (met onderliggende waarden- en verwachtingskaarten). Het gemeentelijk beleidsplan archeologie is een zeer uitgebreid beleidsplan en de afgelopen jaren is geconstateerd dat het uitgebreide stuk weinig of niet gelezen wordt. Omdat de informatie in het beleidsplan wel van groot belang is, is het dus aangewezen om de beleidsnota te herschrijven waarbij de gemeentelijke beleidsuitgangspunten helder en compact beschreven worden, waarbij praktische handvaten worden opgesteld en waarbij de evaluatiepunten verwerkt worden die in deze notitie opgenoemd zijn. De nieuwe beleidsnota is dus compact en praktisch, maar bevat uiteraard dezelfde uitgangspunten.⁴

Daarnaast liggen aan het gemeentelijke archeologiebeleid liggen twee kaartlagen met archeologische data ten grondslag: de archeologische waarden- en verwachtingskaart en de archeologische beleidskaart.

Archeologische waarden- en verwachtingskaart

Op de waardenkaart zijn gebieden/zones aangegeven waar, op grond van onderzoek dan wel op grond van een algemeen verwachtingsmodel (al dan niet in combinatie met *expert judgement*), archeologische waarden (naar verwachting) aanwezig zijn. Deze kaart bevat de volgende informatie:

- de ligging, omvang en voor zover bekend, de aard (vindplaatstype en datering) van bekende archeologische vindplaatsen onder het huidig maaiveld;
- de verwachte ligging, omvang en aard van nog niet eerder onderzochte archeologische vindplaatsen onder huidig maaiveld (de zogenoemde archeologische verwachtingszones);
- de ligging van boven- en ondergrondse gemeentelijke -, provinciale - en rijksmonumenten.

Het doel van de waarden- en verwachtingskaart is het visueel inzichtelijk maken van de aanwezige dan wel te verwachten archeologische waarden. De waardenkaart vormt de basis voor de archeologische beleidskaart.

Archeologische beleidskaart

Op de beleidskaart worden verschillende gebieden/zones aangegeven waarvoor per zone verschillende eisen kunnen gelden. De beleidskaart bevat gebieden die overgenomen

³ Berkvens 2009.

⁴ De beleidsnota is opgenomen in bijlage 7.4. De wijzigingen ten opzichte van de beleidsnota 2010 zijn opgenomen in bijlage 7.6.

kunnen worden in de bestemmingsplannen (middels de dubbelbestemming Waarde-Archeologie).

Het doel van de beleidskaart is het visueel inzichtelijk maken van de gemeentelijke keuzes die ten aanzien van archeologie gemaakt worden.

Beide kaarten zijn aan wijzigingen onderhevig. Archeologisch onderzoek staat immers niet stil. Nog steeds worden er archeologische waarnemingen en vondsten gemeld en worden archeologische onderzoeken uitgevoerd. Daarnaast kunnen beleidsuitgangspunten (zoals vrij te geven gebieden of vrijstellingsgrenzen voor oppervlakte of diepte) door voortschrijdend inzicht veranderen. In het kader van deze evaluatie is enkel de beleidskaart archeologie meegenomen.

2.2 Vrijstellingsgrenzen

In het vigerende archeologiebeleid zijn vrijstellingsgrenzen opgenomen. De vrijstellingsgrenzen zijn bepaald voor zowel de diepte-ingreep als de oppervlakte-ingreep (tabel 1). Archeologisch onderzoek wordt noodzakelijk geacht zodra beide vrijstellingsgrenzen overschreden worden. Uitzondering op deze regel zijn MER-plichtige projecten en projecten die in het kader van de Tracéwet uitgevoerd worden. Ook in gebieden met een lage verwachtingswaarden zijn deze projecten onderzoeksplchtig.

beleids categorie	omschrijving	dieptegrens	oppervlaktegrens
 1	Archeologisch monument	nvt	nvt
 2	Gebied van archeologische waarde	40 cm	100 m ²
 3	Gebied met een hoge archeologische verwachting, dorpskern	40 cm	250 m ²
 4	Gebied met een hoge archeologische verwachting	40 cm	500 m ²
 5	Gebied met een middelhoge archeologische verwachting, inclusief beekdal	40 cm	2.500 m ²
 6	Gebied met een lage archeologische verwachting	-	-
7	Gebied zonder archeologische verwachting	-	-

Tabel 1. overzicht van de vastgestelde gemeentelijke vrijstellingsgrenzen.

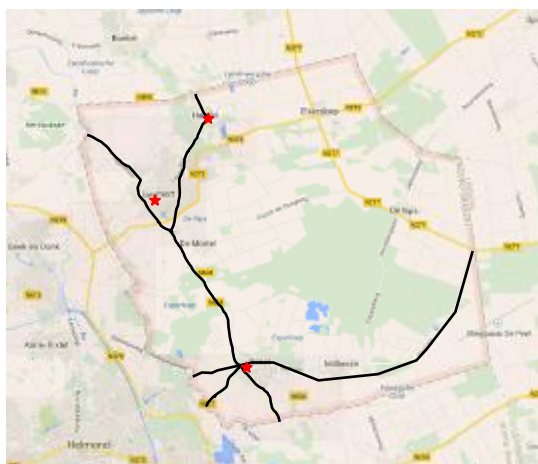
2.2.1 Oppervlaktegrenzen

De opgenomen vrijstellingsgrenzen zijn wel doordacht. Zo zijn de oppervlaktecriteria inhoudelijk gebaseerd op de archeologische trefkans. Hoe kleiner deze is, hoe groter een onderzoeksgebied moet zijn om een redelijke kans te creëren archeologische relictten aan te treffen. Om nieuwe vindplaatsen te kunnen opsporen die ook een wetenschappelijke bijdrage en meerwaarde kunnen leveren, moet er dus sprake zijn van een minimale omvang van onderzoek en dus ook van verstoring. Bijvoorbeeld, in de gebieden van een middelhoge verwachting (beleids categorie 5) is sprake van de combinatie van een onderzoekslacune en een geringe dichtheid aan doorgaans omvangrijke vindplaatsen. De doelstelling van het archeologiebeleid is hier om bij grotere ingrepen in de toekomst vooronderzoek te realiseren, zodat de bestaande kennislacune kan worden opgevuld.

Vindplaatsen in deze gebieden nemen daarbij vaak een groter areaal dan 2.500 m² in beslag waardoor een vrijstellingsgrens van 2.500 m² te verantwoorden is.

Bij de evaluatie is gebleken dat de opgenomen ondergrenzen naar behoren functioneren. Het is duidelijk dat het gemeentelijk beleid niet te stringent is. Bij het bepalen van de oppervlaktegrenzen is immers ook bewust rekening gehouden met maatschappelijke afwegingen en het proportionaliteitsbeginsel. Particuliere ontwikkelingen en initiatieven zijn doorgaans beperkt van omvang (enkele vierkante meter tot max. 200 m²). Om de burger en met name de particuliere initiatiefnemer niet overmatig te belasten met de verplichting om (soms kostbaar) archeologisch (voor)onderzoek te laten uitvoeren bij de bouw of verbouw van een woning, is in gebieden met een archeologische verwachtingswaarde een maximale ondergrens van 250 m² vanuit maatschappelijk, maar in veel gevallen ook archeologische overwegingen, acceptabel.

Er zijn echter vier gebieden binnen de gemeente Gemert-Bakel waarvoor op grond van uitgevoerd archeologisch en historisch onderzoek een stringenter beleid te verantwoorden is. Het betreft het gebied ten westen van Bakel (regio woonbos Hoekendaal), de kern van Handel, de kern van Gemert en de gebieden van de (pre)historische routes ten zuiden van de kernen van Bakel en Milheeze tot aan het archeologische rijksmonument aan de Peeldijk en ten westen van de kernen van Gemert en Bakel. Figuur 2.

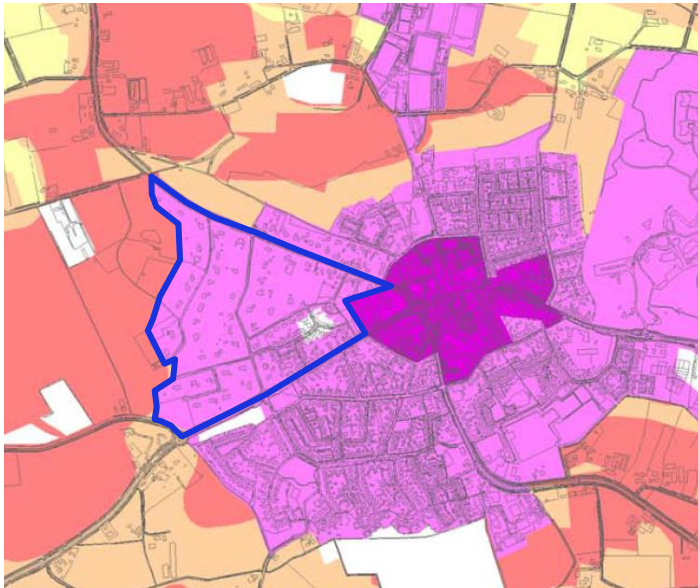

Figuur 2. Gemeente Gemert-Bakel met aanduiding van Hoekendaal, centrum Handel en centrum Gemert (rode sterren) en de (pre)historische routes (zwarte lijn).

Binnen gebied Hoekendaal (figuur 3) is tot op heden veelvuldig onderzoek uitgevoerd.⁵ Al deze onderzoeken hebben aanwijzingen opgeleverd voor een bewoning en landgebruik vanaf de prehistorie tot in de middeleeuwen. Op dit moment is het gebied grotendeels ingeschaald in de beleids categorie 3 (gebied met een hoge archeologische verwachting, dorpskern) en zijn er de vrijstellingsgrenzen van 40 cm en 250 m² aan gekoppeld. Gezien de archeologische, maar ook de cultuurhistorische en landschappelijke waarde zou een inschaling van het gebied in beleids categorie 2 (met vrijstellingsgrenzen van 40 cm en 100 m²) verantwoord zijn om zodoende op een goede

⁵ Het betreft tot op heden 13 archeologische onderzoeken: onderzoeksmeldingen 2621 (Arnoldussen 2003), 15884 (Jansen 2000), 20499, 20500 t/m 20503 (van Dijk 2007), 25123, 32184 en 32185 (Tulp & van Waveren 2010), 44826, 57196 (Jacobs 2013) en 64056 (van Benthem 2015).

manier invulling te geven aan de gemeentelijke opgave om zorgvuldig met het binnen de gemeente gelegen bekende en te verwachten archeologisch erfgoed om te gaan.

Figuur 3. Uitsnede van de beleidskaart archeologie van de gemeente Gemert-Bakel. Het gebied Hoekendaal is blauw omlijnd.

Het tweede gebied waarvoor een heroverweging van de inschaling op de beleidskaart voor van toepassing kan zijn, zijn de zones van de (pre)historische trekroutes. Figuur 2. Voor de zuidelijke route heeft de heemkundevereniging en dhr. J. Timmers een historisch geografisch en landschappelijk onderzoek uitgevoerd.⁶ Hierin is geconstateerd dat deze zone op een hoger gelegen dekzandrug aan de rand van het voormalige Maasterras ligt die tamelijk ver naar het oosten het Peelgebied inloopt. De ouderdom van deze route kan -naast de bijzondere landschappelijke ligging- bevestigd worden door de aanwezigheid van een aantal archeologische vindplaatsen. De noord-zuid route is tot op heden nog niet gedetailleerd bestudeerd, maar ook hier pleit de bijzondere landschappelijke ligging -parallel aan de Peelrandbreuk- voor een oude route.

Op dit moment zijn de aangegeven routes ingeschaald in allerlei beleidscategorieën met diverse vrijstellingsgrenzen. Gezien de archeologische, maar ook de cultuurhistorische en landschappelijke waarde zou een inschaling van deze routes (inclusief een buffer van minimaal 10 m aan weerszijde van de routes) in beleidscategorie 4 (met vrijstellingsgrenzen van 40 cm en 250 m²) verantwoord zijn om zodoende op een goede manier invulling te geven aan de gemeentelijke opgave om zorgvuldig met het binnen de gemeente gelegen bekende en te verwachten archeologisch erfgoed om te gaan.

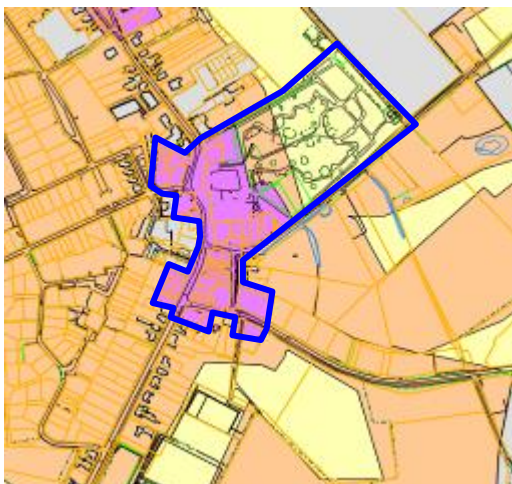
De historische kern van Handel en diens directe omgeving is bijzonder te noemen. Figuur 4. Hier vond in elk geval al in de 13de eeuw bewoning plaats, toen hier de hoeve *Haenle* stond die in het bezit was van de Duitse Orde. De Duitse orde had in Handel tussen 1200 en 1400 een vestigingsplaats, bestaande uit een residentie met hoeve en huiskapel.⁷ De huiskapel is de huidige kerk van Handel, de hoeve Handel wordt in het zuiden van de oude kern gesitueerd en de residentie wordt tussen beide verwacht. Dat geldt ook voor eventuele andere gebouwen uit de beginperiode van de vestiging van

⁶ Timmers 2004.

⁷ Lathouwers 2005 en Exaltus R. & J. Orbons 2010.

de Duitse Orde in Handel. De plaats dus van De Bron en de school er tegenover. Pas rond 1400 is de hoofdvesting van de Duitse Orde verplaatst van Handel naar de oude kern van Gemert. Rondom de kern van Handel zijn nog delen van het bij de oude kern behorende akkergebieden aanwezig. De akkers liggen/lagen zowel aan de westzijde als de oostzijde van de historische bebouwing van Handel. Het akkergebied is doorsneden door (land)wegen en het merendeel ervan is omhaagd. Het westelijke deel van het akkergebied had een open karakter maar is inmiddels geheel bebouwd. Het oostelijk deel is grotendeels agrarisch en doorsneden door wegen, bosjes en houtsingels. Het oude akkergebied is ontstaan vanuit twee hoeves: Hoeve Handel in het zuiden en Hoeve Strijbos in het noorden. De eerste ontginning van het akkergebied (de hoeve Handel) dateert vermoedelijk uit 12de eeuw.

Op dit moment is het gebied grotendeels ingeschaald in de beleidscategorie 3 (gebied met een hoge archeologische verwachting, dorpskern) en zijn er de vrijstellingsgrenzen van 40 cm en 250 m² aan gekoppeld. Gezien de archeologische, maar ook de cultuurhistorische en landschappelijke waarde zou een inschaling van het gebied in beleidscategorie 2 (met vrijstellingsgrenzen van 40 cm en 100 m²) verantwoord zijn om zodoende op een goede manier invulling te geven aan de gemeentelijke opgave om zorgvuldig met het binnen de gemeente gelegen bekende en te verwachten archeologisch erfgoed om te gaan.

Figuur 4. Uitsnede van de beleidskaart archeologie van de gemeente Gemert-Bakel. Het waardevolle gebied Handel is blauw omlijnd.

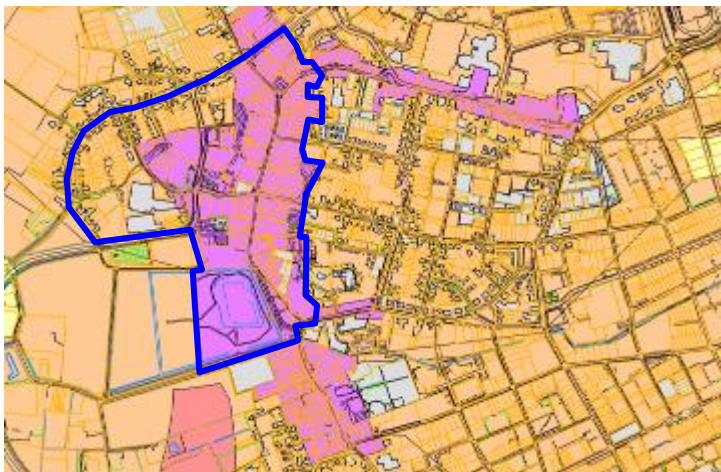
De eerste (en oudste) bewoningskern van Gemert moet gezocht worden rond De Haag (ter hoogte van de straten Haag, Haageijk en Kruseind). Hiervoor zijn een aantal aanwijzingen:⁸

1. de toponiem Haag: de toponiem verwijst naar een oude erfafscheiding. Aangenomen wordt dat eigendommen van de Van Gemerts geheel of grotendeels omhaagd waren. Hierlangs ontstond een pad wat doorgroeit tot de huidige straat. De eerste burgerwoningen zullen langs deze weg/pad gebouwd zijn.
2. de locatie van het Gasthuis: Gasthuizen dienden voor de opvang van armen en daklozen uit het dorp. Dit soort 'openbare gebouwen' waren in eigendom van de gemeente en lagen doorgaans in of nabij de kern. De oudste vermelding van een gasthuis in Gemert dateert uit 1451 en lag aan de Haageijk.

⁸ Timmers in Thelen 2001.

3. de locatie waar de rechtshandelingen plaatsvonden: In diverse archiefstukken wordt vermelding gemaakt van een prieel-eik waar in Gemert rechtspraak werd gehouden. In 1433 is deze prieel-eik nog bekend en kan deze gelokaliseerd worden aan de Haageijk (let ook op de toponiem).
4. archeologisch onderzoek van het kasteel: in de 19de eeuw ligt de Rips ten noorden van het kasteelterrein, tussen het kasteel en De Haag in. Echter ten tijde van de oudste kasteelbewoning liep de Rips direct zuidelijk van het kasteel en lag het kasteel (hoofdhuis en het voorhof) en De Haag aan dezelfde zijde. Van zuid naar noord heeft men dus: de Rips – hoofdgebouw van het kasteel – voorhof van het kasteel – De Haag. Het is meer dan aannemelijk dat de burgers (en dus de oudste bewoningskern) tussen het voorhof en De Haag in lag.
5. de aanwezigheid van diverse hofsteden zoals het uit de 14de eeuw daterende Hooghuis (grote hoeve met verschillende omgrachtingen die gelegen heeft aan de Ruijschenbergstraat)
6. de watermolen: de watermolen is gebouwd in de Rips op de rand van de oudste bewoningskern en het akkergebied van de Van Gemerts (Molenakker). Op basis van uitgebreid historisch en archeologisch onderzoek kan deze watermolen perfect gelokaliseerd worden.

Op dit moment is het gebied grotendeels ingeschaald in de beleids categorie 3 (gebied met een hoge archeologische verwachting, dorpskern) en zijn er de vrijstellingsgrenzen van 40 cm en 250 m² aan gekoppeld. Gezien de archeologische, maar ook de cultuurhistorische en landschappelijke waarde zou een inschaling van het gebied in beleids categorie 2 (met vrijstellingsgrenzen van 40 cm en 100 m²) verantwoord zijn om zodoende op een goede manier invulling te geven aan de gemeentelijke opgave om zorgvuldig met het binnen de gemeente gelegen bekende en te verwachten archeologisch erfgoed om te gaan.

Figuur 5. Uitsnede van de beleidskaart archeologie van de gemeente Gemert-Bakel. Het waardevolle gebied Gemert is blauw omlijnd.

2.2.2 Dieptegrens

De gemeente Gemert-Bakel hanteert een generieke vrijstellingsdiepte van 40 cm beneden maaiveld (-mv) voor de gehele gemeente. Hiermee is een balans gezocht tussen archeologisch verantwoord handelen en wat maatschappelijk, economisch en praktisch haalbaar is.

De keuze voor de vrijstellingsdiepte van 40 cm -mv is bewust genomen. Het Rijk hanteert een maximale diepte van 30 cm -mv en de Provincie Noord-Brabant hanteert een maximale diepte van 40 cm -mv. De gemeente heeft de maximale diepte gezet op 40 cm -mv na afweging van enerzijds maatschappelijke en economische belangen en anderzijds de archeologie. Normaal agrarisch grondgebruik blijft hierdoor mogelijk zonder dat men archeologisch onderzoek hoeft te verrichten. Diepwoelen, omwoelen, diepploegen, egaliseren *etc.* zijn activiteiten die niet vallen onder normaal agrarisch grondgebruik. In alle vigerende bestemmingsplannen en de daarbij behorende bestemmingsplanregels staat dit ook opgenomen. In gebieden die zijn aangeduid als bijvoorbeeld oud akkerland, cultuurhistorisch of archeologisch waardevol gebied geldt dat als men dieper gaat dan 40 cm -mv men een aanlegvergunning nodig heeft. De maximale diepte van 40 cm -mv in het archeologiebeleidsplan en de daarbij behorende archeologische beleidskaart zijn mede daarom gelijkgesteld aan de vigerende bestemmingsplanregels.

In het kader van deze evaluatie is gekeken of het aanpassen van de vrijstellingsdiepte noodzakelijk is. De vrijstellingsdiepte kan zowel naar boven (verruiming) als naar beneden (verenging) bijgesteld worden. Het verengen van de vrijstellingsdiepte naar bijvoorbeeld 30 cm -mv, is niet noodzakelijk. In de afgelopen jaren zijn -voor zover bekend- bij bodemverstoring ingrepen geen waardevolle en behoudenswaardige archeologische resten ongezien verdwenen.

Het verruimen van de vrijstellingsdiepte is een regelmatig terugkerend verzoek, vooral vanuit de agrarische sector. Het verruimen van de grens van 40 cm -mv naar bijvoorbeeld 50 cm -mv wordt afgeraden omdat de kans dan groot is dat de archeologische laag geraakt wordt. Men weet van tevoren namelijk niet op welke diepte de archeologisch relevante laag zich bevindt, dit is alleen te bepalen door gericht bodemonderzoek. Maar in deze contreien kan aangenomen worden dat archeologische resten onder de huidige bouwvoor aangetroffen worden en deze is doorgaans 30 tot 40 cm dik. Verruimen van de dieptegrens is daarom niet wenselijk. Ten eerste omdat men dan de eventuele archeologische resten vernietigt zonder dat er onderzoek heeft plaatsgevonden. Dit is in strijd met vigerende wetgeving. Ten tweede omdat door verruiming er een grotere kans ontstaat op toevalsvondsten en dus onvoorziene kosten voor de gemeente voor het uitvoeren van het noodzakelijke archeologische onderzoek naar deze toevalsvondsten. Los van deze intrinsieke redenen, delen ook anderen deze mening. Die van de Raad van State is hierbij niet onbelangrijk. Zij stellen dat uitermate goed gemotiveerd moet worden waarom afgeweken wordt van de 'reguliere' vrijstellingsdiepte.

2.2.3 Plangebied versus ingrepengebied

Er is de laatste jaren nogal wat verwarring ontstaan over het gebruik van de term omvang plangebied in relatie tot de omvang van de feitelijke verstoring en de archeologische onderzoeksplicht. Dit heeft ertoe geleid dat, zoals bij de gemeente Gemert-Bakel, de archeologische beleidskaart en beleidsnota op dit moment spreken van een omvang van plangebieden. Het is echter meer reëel om uit te gaan van de feitelijke omvang van de verstoring binnen een plangebied in relatie tot de onderzoeksplicht. Uitgaan van de omvang van bodemverstoring⁹ voorkomt in veel gevallen dat bij relatief kleine (vaak particuliere) ingrepen ten opzichte van grote(re) plangebieden een onderzoeksplicht ontstaat voor

⁹ Het verdient aanbeveling om in het kader van het te berekenen verstoringsoppervlak bij de bouw van een huis, schuur of stal, boven het te bebouwen oppervlak 5-10 % marge op te tellen om de feitelijke omvang van de bouwput, de aan te leggen kabels en leidingsleuven en dergelijke qua verstoring mee te rekenen. Deze zijn meestal niet aangegeven in een vergunningsaanvraag.

het volledige plangebied, terwijl de feitelijke ontwikkeling misschien maar één huis betreft. In het belang van het bodemarchief, maar ook in het belang van de burger is het dus zinvoller om uit te gaan van de feitelijke bodemverstoring en een maatschappelijk en archeologisch verantwoorde vrijstellingsgrens voor onderzoek (proportionaliteit).¹⁰

De vrijstellingsgrenzen oppervlakte zoals die in de gemeentelijke beleidsnota zijn opgenomen, zijn berekend op basis van plangebieden, maar worden tot op heden gehanteerd als verstoringsgebieden. Dit is voor zes van de zeven vrijstellingsgrenzen geen probleem, enkel voor beleidscategorie 4 (hoge archeologische verwachting) is een gelijkstelling niet wenselijk. Op dit moment is aan deze categorie de vrijstellingsgrens van 500 m² gekoppeld. Vanuit oogpunt van een goede archeologische bescherming zou een vrijstellingsgrens van 250 m² overwogen kunnen worden. Het oppervlaktecriterium is gebaseerd op de archeologische trefkans. Hoe kleiner deze is, hoe groter een onderzoeksgebied moet zijn om een redelijke kans te creëren archeologische relictten aan te treffen. Het betreft hier vooral gebieden/terreinen die op grond van de geomorfologische kenmerken (geomorfologie, grondwatertrap, bodem) en op grond van relatief grote aantallen bekende vindplaatsen in vergelijkbare omstandigheden, een grotere kans maken dat archeologische resten in de bodem aanwezig zijn (bijvoorbeeld de dekzandruggen met een grondwatertrap VI of VII, voorzien van een Laatmiddeleeuws plaggendek). Het betreft vooral de betere, meer vruchtbare woongronden die over het algemeen een bewoningsgeschiedenis kennen van vele duizenden jaren. Daarnaast zijn ook zones in de beekdalen als zodanig opgevoerd omdat op dergelijke plaatsen een grotere trefkans is op bijzondere (en goed geconserveerde) vondstcategorieën, zoals voorden, bruggen, dammen, fuiken en rituele deposities.

Vanuit maatschappelijk oogpunt wordt rekening gehouden met het feit dat de kosten van professioneel archeologisch onderzoek bij kleine bodemingrepen meestal niet in verhouding staat tot de kosten van het plan. De gemeente kiest er dan ook voor deze oppervlakte-vrijstellingsgrens niet aan te passen, mede omdat plangebieden binnen deze beleidscategorie (categorie 4, hoge verwachting geen dorpskern zijnde) overwegend in het buitengebied liggen en dat deze via andere regelgeving beperkt worden in uitbreiding of bebouwing. Mocht uitbreiding aldaar dan toch wenselijk zijn, dan is (bijna) altijd een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk en wordt steeds een archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk.

2.3 Bijzondere teelten (bijvoorbeeld buxusteelt) en archeologie

Een aparte categorie ingrepen vormen de ingrepen die een geleidelijk en/of cumulatief effect hebben op de dieper liggende archeologische resten. Het betreft dan met name die bodemingrepen die repetitief beperkt verstorend werken of die de afvoer van grond met zich meebrengt zonder dat het afgevoerde bodem met eenzelfde volume opnieuw wordt aangevuld. Gedacht kan hierbij worden

¹⁰ Bij bestemmingsplannen (nieuwe, herzieningen of wijzigingen) dient steeds het gehele plangebied onderzocht te worden, ongeacht de -vermoedelijke- bodemroering. Bij concrete plannen (vergunningen of ontheffingen) wordt als eerste de omvang van de bodemroering bepaald. Overschrijdt deze de oppervlakte-ondergrens en de diepte-ondergrens niet, dan is er geen archeologisch onderzoek noodzakelijk. Worden beide gestelde ondergrenzen overschreden, dan dient het gehele plangebied middels een vooronderzoek (doorgaans een bureau- en booronderzoek) onderzocht te worden. In het kader van eventueel vervolgonderzoek (proefsleuvenonderzoek, opgraving en/of begeleiding) dient het onderzoeksgebied afgestemd te worden op het verstoringsgebied (wat kan kleiner kan zijn dan het plangebied).

aan het leggen en verleggen van drainagesystemen, het afplaggen van heide in het kader van natuurbeheer en -ontwikkeling en grasplaggenteelt, maar ook aan laanbomenteelt of buxusteelt.

bodem technische bewerking land-, tuin- en bosbouw	dieptebereik vanaf maaiveld tot maximaal	effect op archeologie
bouwvoorbewerking		
ploegen	0,2 / 0,3 m	
spitten / frezen	0,2 / 0,3 m	
scheuren (gras)	0,2 m	
cultivatoren	0,3 m	
eggen	0,2 m	
profielverbetering		
woelen (met woelplaat	1,5 m	
mengwoelen / frezen	1,5 m	
diep spitten (t.b.v. aspergeteelt)	1,5 m	
diepploegen	2,0 m	
ingrepen overig		
drainagesystemen	> 0,7 m	
ontgronden	> 2,0 m	
egaliseren	0 - 2,0 m	
greppels / sloten	0,2 - 2,0 m	
voederkuilen	0 - 1,0 m	
aanleg / rooien bos		
graven / boren boomgaten	> 0,3 m	
omwerken bosperceel	> 0,3 m	
rooien boomstronken	> 0,3 m	
langere termijn bedreiging		
graszodenteelt	> 0,3 m	
leliebollenteelt	> 0,3 m	
wortelwerking bomen	> 0,3 m	
boomteelt (laanbomen)	> 0,3 m	
plantenteelt in volle grond	> 0,3 m	

Tabel 2. Effecten van bodemtechnische bewerkingen. Groen = geen tot beperkt negatief; oranje = cumulatief of geleidelijk meer negatief effect; rood = negatief effect (gegevens met name zijn ontleend aan Heunks 1995 en Kortlang 1987). Bron: Van de Water & Kortlang 2013.

Er zijn intussen reeds enkele studies gedaan naar de impact van met name landbouwkundige bodem technische ingrepen op de zandgronden.¹¹ In tabel 2 zijn de effecten behorende bij de ingrepen inzichtelijk gemaakt. In het algemeen kan gesteld worden: hoe dieper en intensiever de ingreep, hoe ernstiger het effect kan zijn. Drainagebuizen hebben een cumulatief negatief effect op de

¹¹ Een en ander is ontleend aan een studie naar dit onderwerp van adviesbureau RAAP en een archeologische inventarisatie van de Dommelvallei (Heunks 1995, Kortlang 1987 deel 1, Van de Water & Kortlang 2013).

archeologische ondergrond. Zolang drainagebuizen niet in de archeologische laag reiken, valt de schade door de ruime spreiding van de buizen mee, maar doorgaans liggen deze buizen op een diepte die archeologische resten schade kan aanbrengen. Naarmate het buizenet intensiever wordt is die schade groter.

Drainage kan ook leiden tot verdroging van de ondergrond met mogelijk schade voor de archeologische sporen en vondstcategorieën (zoals organische vondstcategorieën en biologische resten). Zeker niet onschuldig zijn geleidelijke processen zoals het afplaggen van grasmatten, de leliebollenteelt zoals die op de Drentse essen voorkomt, de wortelwerking van bomen in de bomenteelt of het oogsten van in volle grond geteelde planten voor de verkoop in pot (bijvoorbeeld buxusteelt). Grasmatten, bollenteelt en de teelt in volle grond voor potplanten, zoals dat wel vaker in deze contreien voorkomt, zorgen voor een geleidelijke afname van de dikte van de humuslaag. Tenminste als na de oogst geen nieuwe grond (in een gelijkaardig bodemvolume) wordt aangevoerd. Afhankelijk van de dikte van de bouwvoor en het eventueel daaronder gelegen cultuurdek kunnen op den duur archeologische resten op een kwetsbaar niveau dicht onder of aan de oppervlakte terecht komen.

In het geval van ingrepen die een geleidelijk en/of cumulatief effect (kunnen) hebben is het belangrijk om telkens maatwerk te leveren. Bij iedere voorgenomen activiteit moet afgewogen worden wat het lange termijn effect kan zijn, of bodemvolume wordt afgevoerd zonder aanvulling, indien bodemvolume aangevuld wordt of deze aanvulling in volume identiek is aan het afgevoerde volume, *etc.*

Het is daarom van belang om voor deze activiteiten een vergunningstelsel op te nemen. In dat kader kan dan eerst vastgesteld worden wat het effect van de ingreep (op korte en lange(re) termijn) kan zijn op de eventueel aanwezige archeologische ondergrond.

2.4 Archeologische deskundigheid (al dan niet in samenwerking met Peel 6.1)

Voor de goede uitvoering van een archeologiebeleid is het nodig om binnen de ambtelijke organisatiestructuur FTE-eenheden te voorzien. De betreffende medewerker moet op de hoogte zijn van alle ruimtelijke ontwikkelingen en overige bodemversturende werkzaamheden, zo nodig de archeologische monumentenzorgcyclus in gang zetten en doorlopen en inhoudelijke keuzes kunnen maken (al dan niet op grond van archeologische rapportages). Binnen het gemeentelijk werkveld is daartoe nauwe afstemming en heldere werkafspraken nodig tussen diverse beleidsvelden (bijvoorbeeld cultuur, milieu, ruimtelijke ordening, bouw- en woningtoezicht, vergunningverlening, juridische zaken en handhaving).

Maar de betreffende medewerker dient tevens een gedegen archeologisch inhoudelijke kennis en ervaring te hebben. In aanvulling op de gemeentelijke medewerker en ter ondersteuning bij complexe zaken, wordt -waar nodig voor een goede selectie en waardering, alsmede inhoudelijke ondersteuning- een beroep gedaan op externe expertise, namelijk een onafhankelijk senior-archeoloog.

Om de continuïteit en kwaliteit van de uitvoering het gemeentelijke archeologiebeleid te kunnen garanderen, zou eventueel overwogen kunnen worden om een meerjarige overeenkomst voor levering van archeologische diensten af te sluiten. Hierbij kan gedacht worden aan een raamcontract of een 0-uren contract met een vaststaand uurtarief. Temeer ook omdat de gemeente Gemert-Bakel

in een landschappelijk samenhangende regio ligt met een hoge mate van vergelijkbaarheid van de archeologische problematiek en omdat archeologische resten niet ophouden bij de gemeentegrenzen. Er valt dan ook een onbetwiste meerwaarde te ontlenen aan een nauwe onderlinge samenwerking en onderlinge afstemming op het gebied van de zorg voor het archeologische en het cultuurhistorische erfgoed met de buurgemeenten, dan wel met de Peelgemeenten (Peel 6.1 met samenwerkingsverbanden tussen de zes gemeenten Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond, Laarbeek en Someren). Door samenwerking met de buurgemeenten dan wel binnen Peel 6.1 kunnen kosten voor de benodigde kennis en deskundigheid op het gebied van archeologie gedeeld worden en kan in een breder verband gekeken worden naar essentiële ontwikkelingen binnen de regio op het gebied van archeologie waardoor het eigen beleid onafhankelijk en verantwoord verstevigd worden. Zo kunnen nog beter kansen benut worden en kunnen voorzieningen voor de burgers behouden blijven.

Door een vorm van samenwerking op te zoeken met de overige Peelgemeenten kan deskundigheid binnen de ambtelijke organisaties efficiënt(er) ingezet worden en kan nog beter gebruik gemaakt worden van elkaars netwerk.

2.5 Aandacht voor vrijwilligers en lokale deskundigen

Binnen de gemeente Gemert-Bakel zijn op dit moment enkele heemkunde- en archeologieverenigingen actief. In het vigerende archeologiebeleid is een rol weggelegd voor deze verenigingen en hun leden, maar een en ander kan verder geconcretiseerd worden. gedurende de afgelopen vijf jaar hebben zij archeologisch onderzoek verricht onder andere bij Hoeve Beverdijk, op het Ridderplein, bij de herinrichting van de Bakelse Beemden en bij de naturalisatie van de Esperloop (bij Geneneind en bij Milheeze).

Figuur 6. Archeologisch onderzoek aan Hoeve Beverdijk. Op de voorgrond staan Theo Kanters, Jos van Schijndel en Michiel van der Weele. Op de achtergrond staat onder andere Jan Timmers. Foto: Hans Pennings, gemeente Gemert-Bakel.

De gemeente wenst een duidelijk geformaliseerd flankerend beleid te formuleren. Flankerend beleid houdt in dat bij relevante bodemingrepen tevens een archeologische begeleiding of inspectie door lokale deskundigen meegenomen kan worden. In de omgevingsvergunning dienen daartoe voorwaarden opgenomen worden. In de regel zal de archeologische oogst bij het doen van een dergelijke flankerend beleid gaan om beperkte fragmentarische resten van het lokale bodemarchief. Reden om toch voor een flankerend beleid te kiezen, is het beoogde eindresultaat. Namelijk zonder dat er grote kosten mee zijn gemoeid en zonder dat veel oponthoud voor de werkzaamheden en

ontwikkelingen ontstaat, wordt de uitwerking van het archeologiebeleid getoetst zodat het zo nodig in de toekomst kan worden bijgesteld. Eventuele nieuwe vindplaatsen die hierbij ontdekt worden, kunnen een bijdrage leveren aan de bewoningsgeschiedenis van het gemeentelijk grondgebied.

De gemeente wil de betrokkenheid van de lokale deskundigen bij de uitvoering van professionele archeologische onderzoeken nog meer vergroten. De gemeente ziet de rol van de heemkundekringen allereerst als lokale kenniscentra die de uitvoerende archeologen kunnen informeren, maar de lokale deskundigen kunnen tevens een positieve bijdrage leveren aan veldonderzoeken. In eerste instantie werd erop toegezien dat waar mogelijk de participatie van lokale deskundigen wordt meegenomen in gemeentelijke adviezen en in de programma's van eisen die ten grondslag liggen aan archeologisch onderzoek en die door het bevoegd gezag (doorgaans de gemeente) goedgekeurd worden. Dit blijkt echter onvoldoende te werken en niet het gewenste resultaat te bereiken. Door het opstellen van een standaard-programma van eisen waarin al een aantal randvoorwaarden ten aanzien van een deelname door lokale deskundigen is opgenomen, kan dit euvel mogelijk verkleind worden.

Daarnaast kan de gemeente bij ieder gemeentelijk project wat conform het gemeentelijk archeologiebeleid niet-onderzoeksplichtig is, de afweging maken of een begeleiding van lokale deskundigen zinvol is. Het doen van waarnemingen kan al dan niet op verzoek van de gemeente uitgevoerd worden.

De gemeente zal in dit verband nadere afspraken maken met de lokale (en eventueel ook regionale) heemkunde- en archeologieverenigingen, de lokale deskundigen en historici. Deze afspraken hebben betrekking op de wijze waarop zij betrokken (kunnen) worden bij ruimtelijke ingrepen die vrijstellingsgrenzen niet overschrijden of die zijn vrijgegeven, hoe de concrete werkwijze verder dient te worden ingevuld, hoe de rapportage ervan plaatsvindt, en dergelijke. Omdat aan het uitvoeren van het voorgestelde flankerende beleid en het kunnen uitvoeren van goede waarnemingen kosten verbonden zijn, kan de gemeente hier voor een beperkte jaarlijkse bijdrage in tegemoet komen. Hiervoor zal jaarlijks budget geormerkt moeten worden.

2.6 Aandacht voor educatie en draagvlakverbredende activiteiten

In de afgelopen jaren zijn een aantal bijzondere educatieve en draagvlakverbredende activiteiten uitgevoerd dan wel ondersteund binnen onze gemeente. Hierbij kan gedacht worden aan de projecten 'Zonder boer geen voer' (een initiatief van het Peelnetwerk en SAS¹² in samenwerking met de AVKP¹³ en de ZLTO en Boerenbondsmuseum te Gemert), Bakel 1300, het project 'Verleden Verbeelden' of het archeologische scholenproject dat in het kader van Bakel 1300 is opgezet en waarbij met de leerlingen uit zes klassen uit twee scholen na een archeologie-instructie ook akkers belopen zijn.

¹² Stichting Archeologisch Samenwerkingsverband gewest Helmond en omgeving.

¹³ Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland.

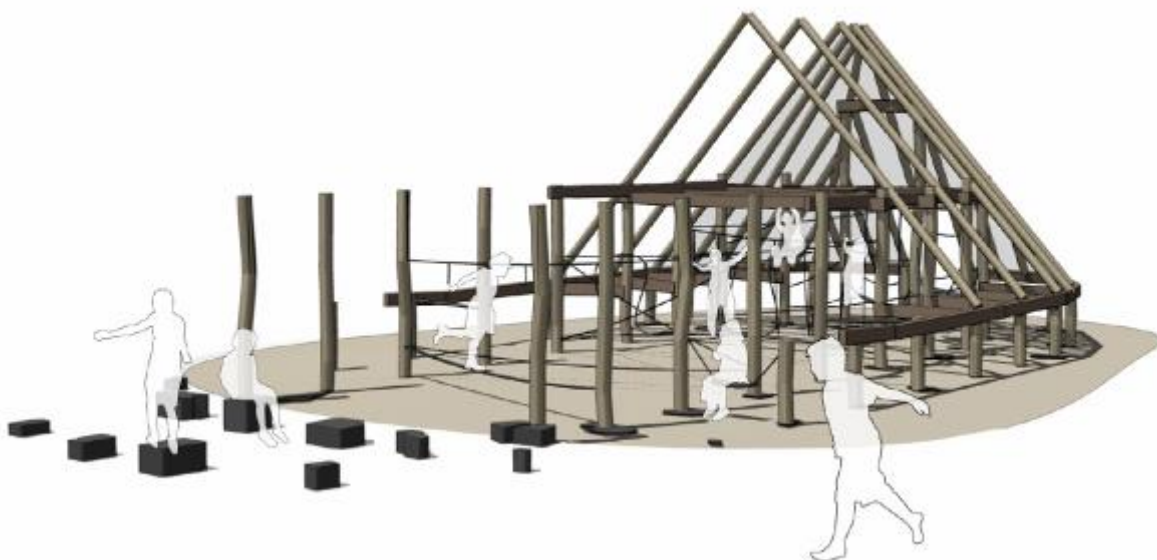
Figuur 7. Reconstructie van de landweer bij Doonheide Gemert en informatiebord. Een en ander is gerealiseerd in het kader van het project 'Verleden Verbeelden'. Foto: gemeente Gemert-Bakel.

Figuur 8. Schoolkinderen aan de slag in het kader van het archeologische scholenproject 'Bakel 1300'. Foto: Basisschool De Kleine Kapitein Bakel

Met name het scholenproject is dermate goed bevallen bij de twee deelnemende scholen dat het verzoek is gekomen van zowel de scholen als de heemkundevereniging om dit project te herhalen. In 2016 zal dan ook met de viering van 75 jaar heemkundevereniging Gemert een tweede scholenproject geëntameerd worden.

Een ander bijzonder project waaraan de gemeente blijft werken, is het oprichten van een reconstructie van een middeleeuws woonhuis als een veilig speel- en klimtoestel voor kinderen. Eerder waren er al plannen om dit te realiseren, maar dat is tot op heden niet tot uitvoering gebracht.

Figuur 9. Impressie van het speelhuis dat geïnspireerd is op de middeleeuwse hoeve die op Neerakker is opgegraven. Ontwerp IJreka speeltoestellen en Carve vof.

Het gemeentelijk beleid biedt op dit moment voldoende handvaten om projecten in de educatieve en/of draagvlakverbredende sfeer zoals een tentoonstelling of een symposium of een scholenproject te entameren. Dit beleid kan dan ook ongewijzigd gecontinueerd worden.

2.7 De samenwerking met de agrarische sector en ZLTO

Menselijke ingrepen in de bodem (verstoringen en ontgrondingen) hebben een effect op de archeologische waarden in de bodem. Bij het opstellen van de waarden- en verwachtingskaart is getracht zoveel als mogelijk bodemverstoringen op te sporen. Ontgrondingen en kunstmatige niveauverschillen zijn onder de loep genomen. In de vervaardigde verwachtingskaart is deze inventarisatie meegenomen, maar van een volledig zicht op in het verleden uitgevoerde bodemingrepen alsook hun correcte begrenzing is echter geen sprake. Alleen door aanvullend onderzoek op perceelsniveau in het buitengebied kan een verfijning worden aangebracht.

Na de vaststelling van de verwachtingskaart en het archeologiebeleid met beleidskaart heeft de gemeente -omdat zij ervan overtuigd is dat historisch agrarisch gebruik tot verstoring van archeologische waarden kan geleid hebben- tezamen met de ZLTO Gemert-Bakel een project opgezet om ten aanzien van de agrarische percelen te komen tot een vervollediging en actualisatie van de verwachtingskaart en beleidskaart. De gemeentelijke doelstelling was om verstoorde agrarische percelen vrij te geven, bij twijfel verkennend bodemonderzoek te laten uitvoeren en indien onvoldoende gegevens aanwezig zijn (ook na herhaaldelijk vragen) de archeologische aanduiding op verwachtings- en beleidskaart ongewijzigd te laten.

Via de ZLTO zijn de agrariërs gevraagd om aan te geven welke van hun percelen -naar hun mening- door historisch agrarisch gebruik zijn verstoord. In totaal hebben 39 agrariërs gereageerd door het aanleveren van perceelsgegevens, beschrijvingen en/of bewijsvoering.¹⁴ De gemeente heeft al deze informatie beoordeeld. Van 35 percelen kon de gemeente op grond van de aangeleverde informatie of na het uitvoeren van een archeologische quickscan (al dan niet met veldbezoek) het betreffende perceel vrijgegeven worden of kon de verwachting verlaagd worden. Daarnaast heeft de gemeente de percelen van acht agrariërs laten onderzoeken. Het betreft de locaties Groenendaal, Oude Bakelsedijk, Milschot, Hazeldonk, Esdonk 8, 28 en 45 en Boekelseweg.¹⁵ Na onderzoek is gebleken dat vier van de onderzochte locaties vrijgegeven kunnen worden. Alle overige aangedragen locaties hebben op grond van de aangeleverde informatie of het ontbreken van een goede onderbouwing niet geleid tot een wijziging van de archeologische waarde op de verwachtings- of beleidskaart archeologie.

Dit actualisatieproject heeft voor 35 locaties geleid tot een aanpassing van de gemeentelijke archeologische beleidskaart. Voor de locaties die niet geleid hebben tot een aanpassing of voor hen die niet hebben deelgenomen aan dit actualisatieproject, geldt dat indien er een concreet planvoornemen bestaat, er een afweging gemaakt wordt of onderzoek noodzakelijk is. Dit is van toepassing voor 45 percelen. Daarvoor is het systeem van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden in de bestemmingsplannen opgenomen. De initiatiefnemer van het planvoornemen betaalt evenwel de kosten van het eventueel noodzakelijk archeologische vooronderzoek. Deze archeologische onderzoeksplicht geldt wel enkel voor nieuwe vergunningsplichtige initiatieven. Huidige, vergunde initiatieven kunnen te allen tijde zonder archeologisch onderzoek gecontinueerd worden. Voor nieuwe initiatieven die een

¹⁴ In bijlage 7.1 is een overzicht opgenomen van de locaties die deelnemen aan dit door de Gemeente Gemert-Bakel opgezet actualisatieproject. In dit overzicht is tevens de gemeentelijke besluitvorming opgenomen. De 39 agrariërs hebben tezamen 80 kadastrale percelen ingebracht.

¹⁵ Paulussen 2011.

gemeentelijke besluitvorming (vergunning, bestemmingsplanaanpassing, etc.) vereisen, dient telkens een afweging gemaakt te worden of het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek noodzakelijk is. Maatwerk wordt dienaangaande altijd geleverd en zal ook in de toekomst geleverd worden.

De door de gemeente Gemert-Bakel ontwikkelde werkwijze om tegemoet te komen aan de vraag van de agrarische sector en dus gericht (op perceelsniveau) een onderzoek uit te voeren naar historische bodemroering, is ook door anderen als een succesvol en constructief ervaren. Zo heeft bijvoorbeeld de ODZOB deze werkwijze overgenomen en toegepast binnen de Kempengemeenten ter gerichte actualisatie van hun gemeentelijke archeologische beleidskaart. We kunnen dus stellen dat de gemeente Gemert-Bakel hierin op een bijzonder goede wijze vooruitstrevend nadenkt en werkt aan deze materie.

2.8 Positie van archeologie binnen het gemeentelijke apparaat

De implementatie van het gemeentelijke archeologiebeleid heeft consequenties gehad voor verschillende afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie. Denk hierbij aan de afdeling SPP (Strategie, Projecten en Plannen) de afdeling OB (Openbaar Beheer) en de afdeling VT (Vergunningverlening en Toezicht). Binnen de gemeente spelen verschillende processen waarbij het aspect archeologie een rol speelt. Het betreft het bestemmingsplanproces, het Wabo-proces en het AMZ-proces.

Het bestemmingsplanproces:

Sinds de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) dient de archeologische monumentenzorg een geïntegreerd onderdeel van het ruimtelijke ordeningsproces te zijn. Dit houdt onder andere in dat de archeologische en cultuurhistorische waarden op verantwoorde wijze dienen te worden geïntegreerd in het ruimtelijke beleid en dat cultuurhistorische waarden in de besluitvorming meegewogen dienen te worden. Centraal instrument hierbij is het bestemmingsplan met regels voor de dubbelstemming Waarde-Archeologie en de verbeelding.

Indien in afwijking van het vigerende bestemmingsplan een activiteit ontplooid wordt, gelden de algemene uitgangspunten zoals opgenomen in de archeologienota en de beleidskaart archeologie.

Het Wabo- proces:

Per 1 oktober 2010 is de Wabo¹⁶ in werking getreden. Het hoofddoel van de Wabo is het bundelen van de verschillende toestemmingsbesluiten (vergunningen en ontheffingen) die nodig zijn voor het realiseren van een plaatsgebonden, fysiek project tot één besluit. Concreet zijn onder andere de sloop-, bouw-, aanleg- en monumentenvergunning gecombineerd tot één omgevingsvergunning. Doordat er slechts één besluit wordt genomen, is er slechts één bestuursorgaan betrokken, nl. het college van burgemeester en wethouders. De Wabo plaatst het bestemmingplan met z'n regels en verbeelding centraal.

Het AMZ- proces:

Zie hoofdstuk 3.1.

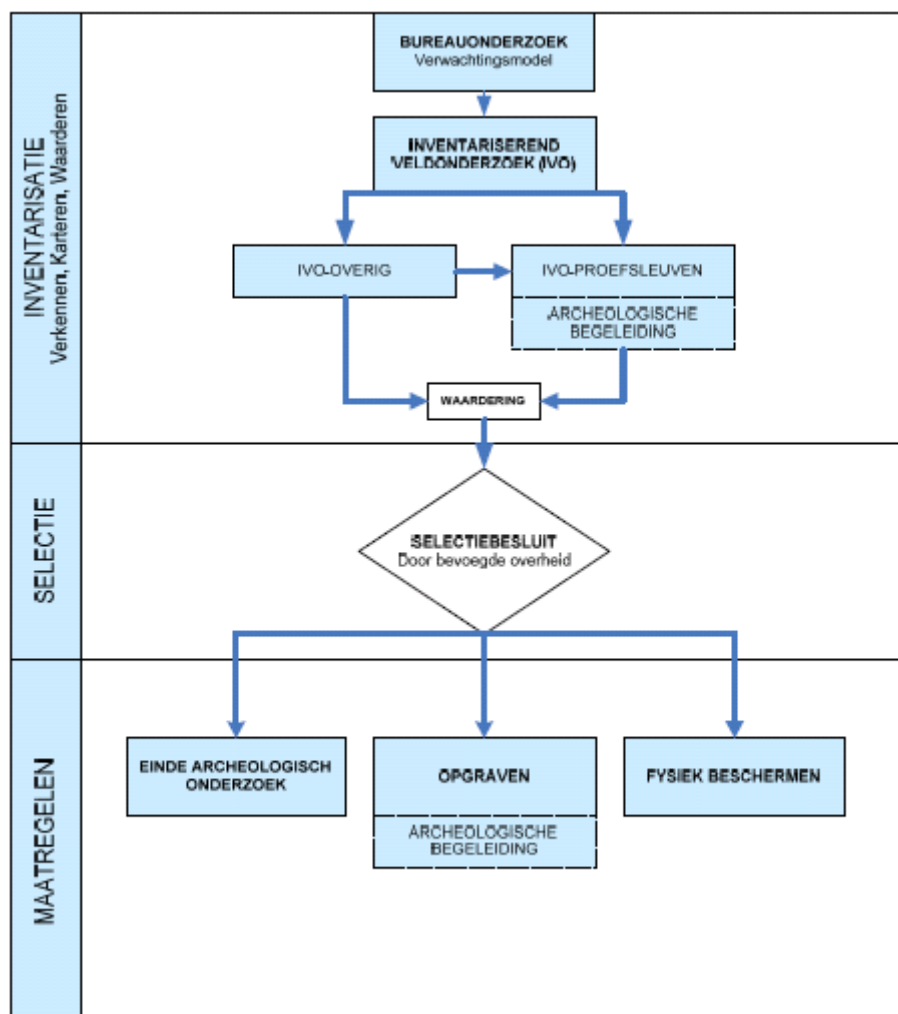
¹⁶ Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

Binnen de gemeente Gemert-Bakel is de omgang met het archeologische aspect op een goede wijze neergedaald binnen de organisatie. Zo is de meest actuele archeologische informatie steeds bereikbaar en inzichtelijk via NedBrowser en wordt deze informatie ook goed gebruikt door de medewerkers (zowel bij de voorbereiding en uitvoering van gemeentelijke projecten als bij de beoordeling van externe initiatieven). Voor die projecten waarbij complexe vragen ten aanzien van het archeologische aspect ontstaan, is de route naar de beleidsmedewerker archeologie (mevr. Vanessa Jolink) bekend.

3 Archeologische onderzoeken 2009-2014

3.1. Procedure archeologisch onderzoek

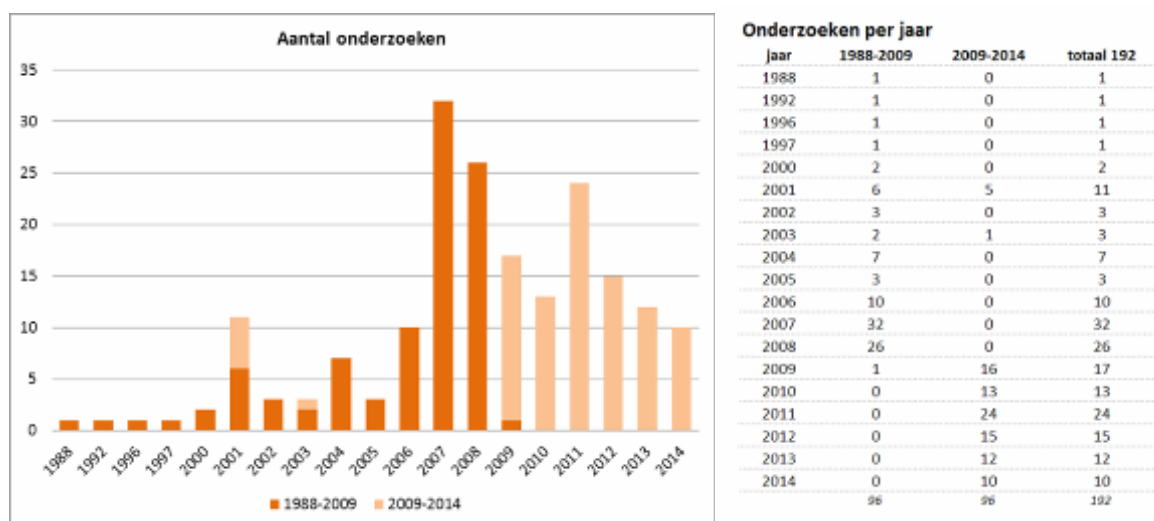
Archeologisch onderzoek wordt gefaseerd uitgevoerd. De diverse stappen die doorlopen kunnen worden, worden het proces van de archeologische monumentenzorg (AMZ-proces) genoemd. Voor alle stappen geldt dat de uitvoering ervan plaats dient te vinden conform specificaties vastgelegd in de protocollen en leidraden van de vigerende versie van de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) en eventuele aanvullende eisen van de gemeente. Het AMZ-proces is een vorm van trechtering, waarbij meestal begonnen wordt met betrekkelijk eenvoudige (en minder kostbare) onderzoeksmethoden. De meer complexe werkzaamheden worden pas later in het proces toegepast op vindplaatsen waar in het belang van een onderbouwd selectiebesluit nader onderzoek noodzakelijk is. Zo wordt via een proportionele inzet van financiële middelen gekomen tot een afweging van het archeologische belang in het kader van de ruimtelijke ordening.

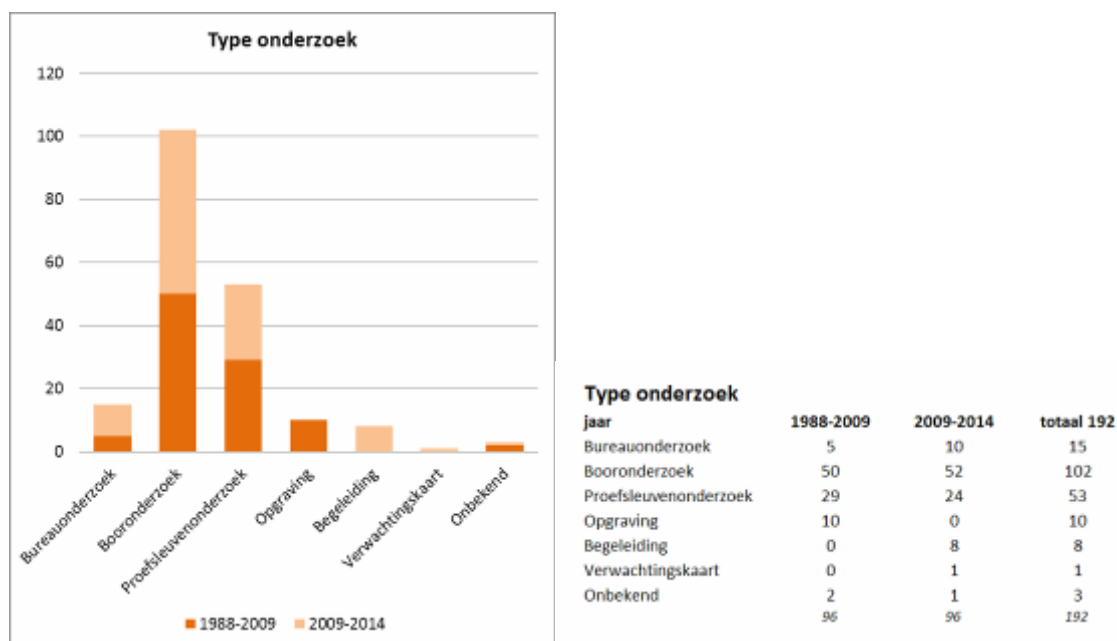
Figuur 10. Schematische weergave van het AMZ-proces (bron: KNA 3.1)

3.2 Overzicht van het uitgevoerde onderzoek in de periode 2009-2014

Tot op heden (eind van 2014) is 192 maal een archeologisch onderzoekstraject gestart.¹⁷ Ieder archeologisch onderzoek is afgesloten met een eindrapport.

Tabel 3. Overzicht van het aantal onderzoeken binnen de gemeente Gemert-Bakel. Datum van aanmelding in Archis 2 is aangehouden.

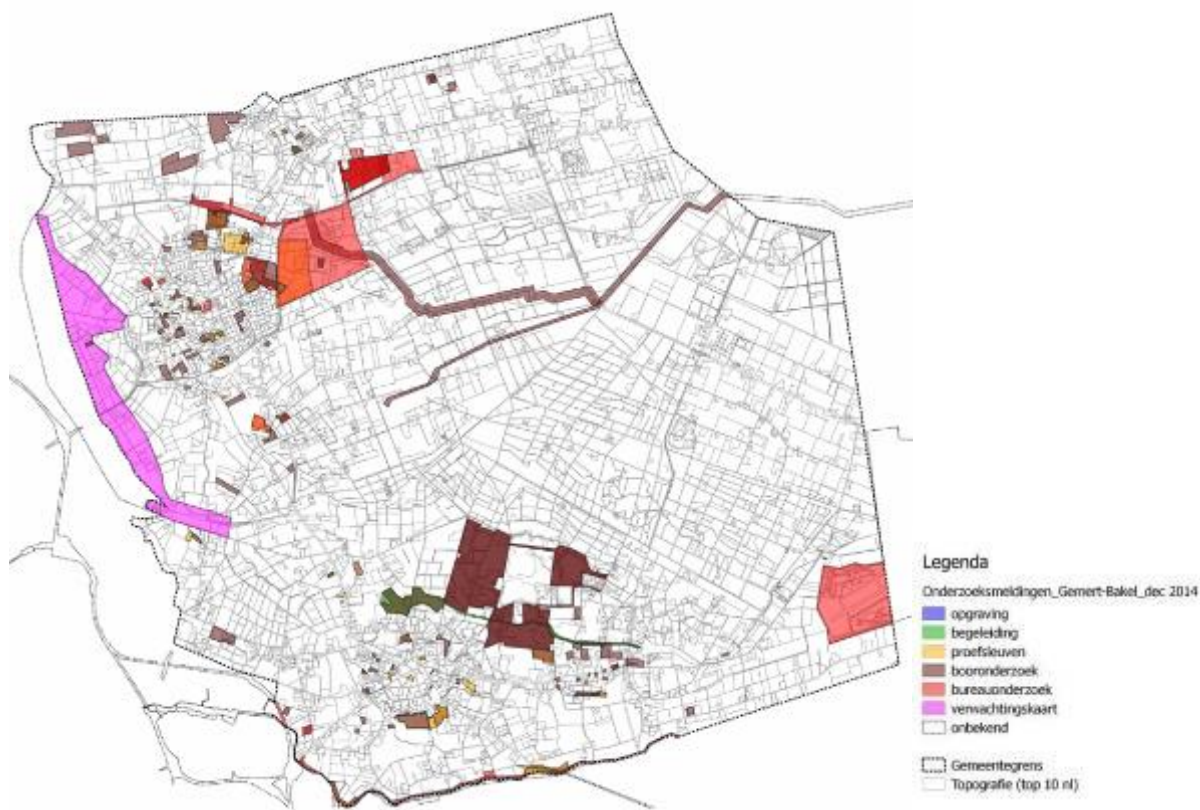

Tabel 4. Uitgevoerde onderzoeken, onderverdeeld naar type onderzoeken.

Vanaf de afronding van de waarden- en verwachtingskaart in 2009 tot het eind van 2014 zijn 96 archeologische onderzoeken uitgevoerd. Gemiddeld zijn 15 onderzoeken per jaar uitgevoerd, met een uitschieter in 2011 (24 onderzoeken). De afname van de uitgevoerde onderzoeken is deels te wijten aan de economische crisis (minder bouwinitiatieven en dus minder onderzoeksnoodzaak). Zie ook tabel 3 en figuur 11. In bijlage 7.2 is een bibliografisch overzicht opgenomen van alle

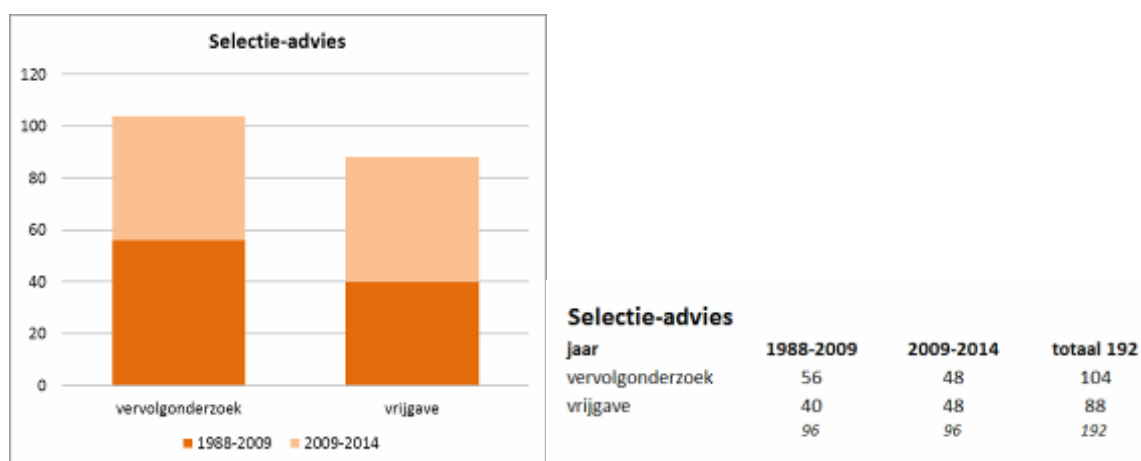
¹⁷ Alle archeologische onderzoeken worden in de Rijksdatabase Archis 2 gemeld. Deze database vormt de basis voor de update van de gemeentelijke beleidskaart en het overzicht van bijlage 7.2.

onderzoeken die in de periode 2009-2014 zijn verricht. Dit betreft zowel afgeronde als nog lopende onderzoeksprocedures.

Figuur 11. Cartografische weergave van de uitgevoerde onderzoeken uit de periode 2009-2014.

Het merendeel van de uitgevoerde onderzoeken zijn bureau- en booronderzoeken (62 onderzoeken), gevolgd door 24 proefsleuvenonderzoeken en 8 archeologische begeleidingen. In de periode 2009-2014 hebben binnen de gemeente Gemert-Bakel geen opgravingen plaatsgevonden. Zie ook tabel 4.

Tabel 5. Uitgevoerde onderzoeken, onderverdeeld naar selectie-advies.

In de helft van de uitgevoerde onderzoeken is geadviseerd om geen vervolgonderzoek uit te voeren (vanwege het ontbreken van behoudenswaardige archeologische resten, vanwege de aanwezigheid van bodemverstoringen of vanwege een -bijgestelde- lage archeologische verwachting. Zie ook tabel

5. Daar waar wel vervolgonderzoek is geadviseerd, kan dit vorm gegeven worden middels een aanvullend booronderzoek, een proefsleuvenonderzoek, een opgraving of een begeleiding.

3.3 verwerking van archeologische onderzoeksresultaten

Het updaten van de beleidskaart bestaat uit een aantal handelingen:

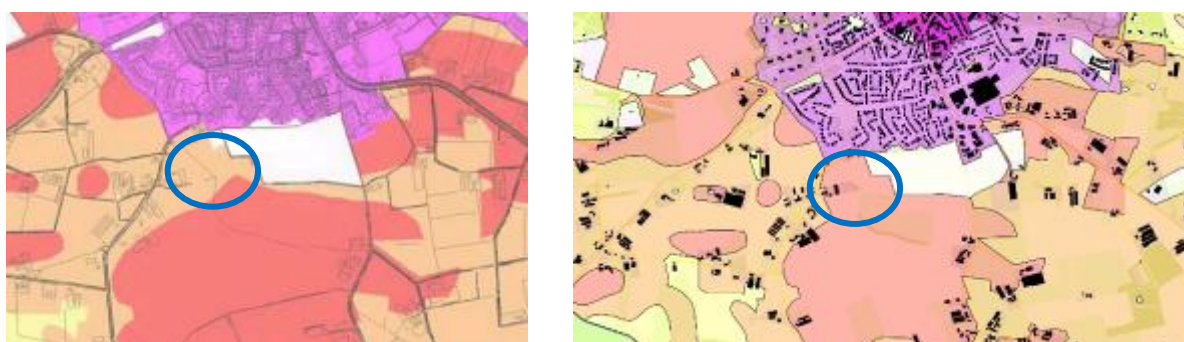
1. verwerken van de selectiebesluiten behorende bij de onderzoeken
2. verwerken van archeologische waarde en beleidsinschaling van twee gebieden die na heroverweging een andere inschaling behoeven.

Zoals hierboven aangegeven, heeft de helft van de uitgevoerde onderzoeken geresulteerd in een afronding van het archeologisch onderzoeksproces en een vrijgave van het onderzochte plangebied ten aanzien van het archeologische aspect. Deze onderzoeken zijn op de beleidskaart ingeschaald in beleidscategorie 7 (onderzocht c.q. zonder archeologische verwachting / waarde).

Onderzoeken waarvan het onderzoeksproces nog niet afgerond is en waarbij nog aanvullend onderzoek noodzakelijk is, blijven op de beleidskaart in dezelfde beleidscategorie ingeschaald en worden verder niet afgebeeld op de beleidskaart. In bijlage 7.3 is een overzicht opgenomen van de selectiebesluiten en hun inschaling op de beleidskaart.¹⁸

Alle onderzoeken (ongeacht of het onderzoeksproces afgerond is of niet) worden afgebeeld op de geactualiseerde waarde- en verwachtingenkaart.

Op basis van de uitgevoerde onderzoeken is gebleken dat de verwachtingswaarde en beleidscategorie van twee zones gewijzigd moeten worden. Het betreft enerzijds het gebied rond Neerakker (Bakel) op basis van de onderzoeken van BAAC en VuHBS¹⁹ waarbij de begrenzing van de aangetroffen behoudenswaardige vindplaatsen nooit bereikt is en anderzijds de gebieden waar op basis van historisch geografisch en landschappelijk onderzoek van de Heemkundevereniging en dhr. J. Timmers²⁰ naar verwachting oude (pre)historische routes lopen. Zie ook figuur 12 en 13.

Figuur 12. Gebied Neerakker (blauw omlijnd). Links: beleidskaart zoals vastgesteld door de Raad in 2009, rechts het voorstel voor aanpassing van de beleidskaart.

¹⁸ Niet alle onderzoeken zijn in het verleden door het bevoegd gezag (de gemeente) beoordeeld en voorzien van een selectiebesluit. Met deze update zijn alle onderzoeken inhoudelijke gescreend en voorzien van een selectiebesluit. Daarbij zijn die onderzoeken die in het verleden na onderzoek zijn ingeschaald in categorie 6, aangepast naar categorie 7.

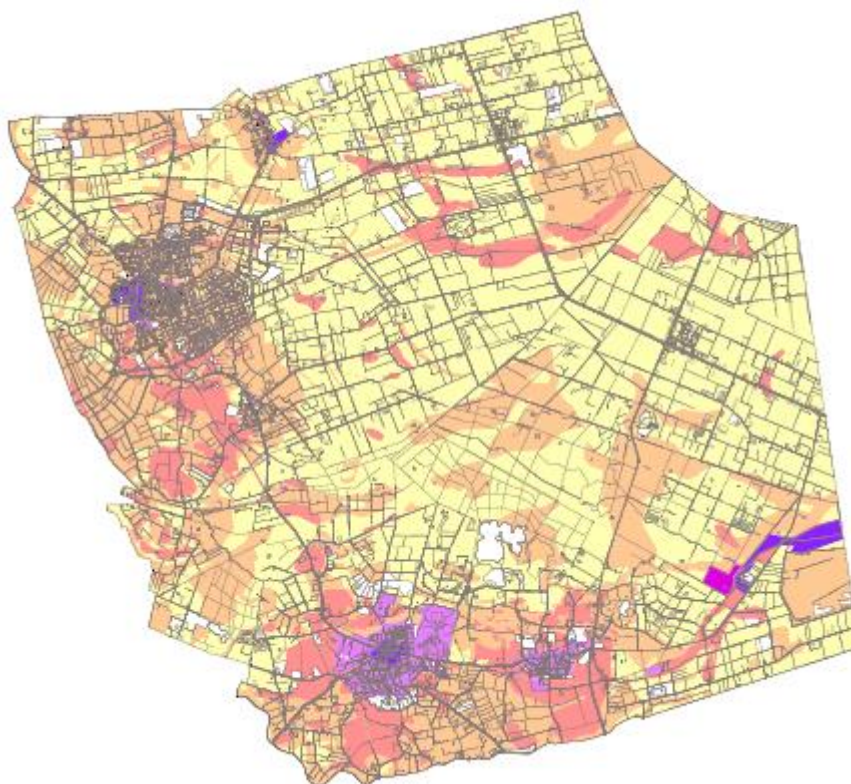
¹⁹ Het betreft onderzoeksmeldingen 23412 (Bergman & Schorn 2007), 25141 (van Mousch Beusink & van de Venne 2008) en 30795 (Ufkes 2010).

²⁰ Timmers 2004.

Figuur 13. Gebied van de zuidoostelijke prehistorische weg (blauw omlijnd). Links: beleidskaart zoals vastgesteld door de Raad in 2009, rechts het voorstel voor aanpassing van de beleidskaart.

Het verwerken van de onderzoeken en de bijhorende selectiebesluiten en de twee te heroverwegen gebieden resulteren in een aangepaste beleidskaart (figuur 14 en bijlage 7.5).

Figuur 14. Geactualiseerde beleidskaart archeologie van de gemeente Gemert-Bakel.

4 Nieuwe ontwikkelingen op wetgevings- en beleidsgebied

4.1 Evaluatie archeologiewetgeving (Wamz)

In juli 2011 is, in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het evaluatierapport 'Ruimte voor archeologie' verschenen. In dit rapport wordt de effectiviteit van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) en het Besluit archeologische monumentenzorg (Bamz) onderzocht. Als reactie op dit rapport schreef op 7 februari 2012 de toenmalig staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de Beleidsreactie evaluatie archeologiewetgeving²¹. Daarin onderschrijft hij de conclusie van het evaluatieonderzoek dat op basis van de huidige wetgeving een betere bescherming van het bodemarchief mogelijk is. Hierbij worden onder andere de volgende punten aangehaald als verbeterpunten:

1. Het nieuwe project 'Archeologie voor gemeenten' moet de gemeentelijke kennis vergroten met betrekking tot de afweging van het archeologisch belang binnen het ruimtelijk domein. Kennis wordt verzameld en aan de gemeenten aangeboden, bijvoorbeeld door middel van voorbeelden van goede beleidsplannen en waardekaarten.
2. Het Rijk beëindigt het beleid ten aanzien van excessieve kosten. Hiermee kon het Rijk bijspringen in de kosten voor een zeer dure opgraving als deze kosten onevenredig waren voor de verstoorder én voor het bestuursorgaan dat de verplichting tot opgraving had opgelegd.
3. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed gaat bijhouden in welke mate er bij archeologische onderzoeken gekozen wordt voor behoud in situ (het in de bodem bewaren van archeologische waarden) of ex situ (het opgraven van archeologische waarden).
4. Het nieuwe programma 'Top-sites' moet kennis genereren over het behoud van het bodemarchief in die gevallen waarin gekozen is voor behoud in situ en waarbij sprake is van erosie van de bodem.
5. Een nieuw onderzoeksprogramma moet archeologische overzichtsstudies opzetten die moeten leiden tot kennisvermeerdering van het verleden.

Voor het archeologiebeleid van de gemeente Gemert-Bakel heeft de beleidsreactie geen gevolgen. Geen van de voorgestelde verbeterpunten heeft invloed op de gemeentelijke gang van zaken. Het project 'Archeologie voor gemeenten', kan in de toekomst wellicht interessant zijn. Dit project is echter pas begin 2013 opgestart en heeft nog geen concrete resultaten opgeleverd.

4.2 Erfgoedwet 2016

Het behoud en beheer van het Nederlandse erfgoed is momenteel geregeld in verschillende regelingen en wetten. Hierin heeft elk erfgoedtype zijn eigen specifieke definities, procedures en beschermingsmaatregelen. Deze sectorale versnippering van de erfgoedwetgeving en de noodzakelijke aanpassingen zijn de redenen om één integrale erfgoedwet op te stellen, waarin specifieke wetten en regelingen worden geïntegreerd. Hiermee legt de overheid overzichtelijk vast hoe met ons erfgoed wordt omgegaan, wie welke verantwoordelijkheden daarbij heeft en hoe het

²¹ Zijlstra 2012.

toezicht daarop wordt uitgeoefend. Naar verwachting gaat de wet in 2016 in. In 2018 zal de Erfgoedwet onderdeel gaan uitmaken van de dan in werking getreden Omgevingswet.

In de Erfgoedwet worden onder andere ook nieuwe regels voor archeologische monumentenzorg vastgelegd, zoals onder andere de invoer van een private certificering voor archeologen (in plaats van een opgravingsvergunning). In elk geval is de VNG niet gelukkig met de voorstellen in de Erfgoedwet; het legt gemeenten immers te zeer aan banden waardoor ze zijn niet langer vrij zijn om het belang van hun roerend erfgoed af te wegen tegen andere belangen. En daarbij krijgen gemeenten een marginale rol bij de monumentenaanwijzing.

Wat de precieze gevolgen van de Erfgoedwet voor Gemert-Bakel zijn, is nog niet goed aan te geven. Mocht de wet leiden tot aanpassing van het beleid, dan zal daar te zijner tijd over geadviseerd worden.

4.3 Gemeentelijk integraal cultuurhistorisch beleid

De gemeente heeft al eerder de wens uitgesproken om te komen tot een integraal cultuurhistorisch beleid. Naast archeologische aspecten zullen hierin dan ook de monumentale en overige cultuurhistorische aspecten meegenomen moeten worden. Zodra dit beleid er eenmaal is, is er geen behoefte meer aan een apart archeologiebeleid. Het huidige archeologiebeleid zal dan in de nieuwe nota worden opgenomen en de archeologische beleidsnota zal dan worden ingetrokken.

5 Conclusie en aanbevelingen

5.1 Conclusie

De conclusie die uit voorstaande getrokken kan worden, is dat het archeologiebeleid vanaf het moment van invoering in 2009 goed heeft gewerkt. Archeologie heeft een duidelijke plaats in de ruimtelijke ordening en de omgevingsvergunningprocedure gekregen als gevolg van de doorvertaling van de archeologische verwachtingskaart in de bestemmingsplannen. Door het uitvoeren van archeologisch onderzoek in de evaluatieperiode is relevante informatie aan de geschiedenis van Gemert-Bakel toegevoegd. Door het tonen van vondsten en informeren over archeologisch onderzoek is het uitvoeren van het archeologiebeleid meer zichtbaar geworden. Ook is de samenwerking met externe organisaties zoals de heemkundeverenigingen en naburige gemeenten intensiever geworden. Die samenwerking kan nog geïntensiveerd worden door het nog meer delen van kennis over archeologie en ondersteuning bij het uitvoeren van werkzaamheden.

Op basis van de eerder genoemde evaluatiepunten kunnen een aantal suggesties gemaakt worden ter verbetering van het archeologiebeleid.

5.2 Aanbevelingen

5.2.1 Regionale samenwerking

Regionale samenwerking is vanuit meerdere oogpunten gewenst. Niet alleen op erfgoed-vlak worden op dit moment reeds bewegingen gesignaleerd om nauwer en intensiever met buurgemeenten en/of Peelgemeente samen te werken. Geadviseerd wordt om de wenselijkheid en noodzaak te onderzoeken. Zo kunnen mogelijkheden en kansen voor samenwerking alsook de eventuele kosten (voor bijvoorbeeld de inhuur van externe expertise) in beeld gebracht worden. De ontwikkelingen in de wetgeving, de Erfgoedwet en de Omgevingswet, zullen hierbij leidend zijn.

5.2.2 Vrijstellingsgrenzen oppervlakte

Vastgesteld is dat de vrijstellingsgrenzen oppervlakte niet conform het gestelde in de beleidsnota toegepast worden. Aangezien dit geen wenselijk situatie is, kunnen twee opties aangegeven worden om deze situatie te wijzigen:

- 1) beleidsuitgangspunt handhaven en werkpraktijk aanpassen of
- 2) beleidsuitgangspunt aanpassen naar de werkpraktijk.

De tweede optie heeft de voorkeur. Deze leidt immers niet tot wijzigingen die door de buitenwacht of door ambtelijke medewerkers opgemerkt wordt. De werkpraktijk wordt immers gewoon gecontinueerd zoals dit sinds het vastleggen van het beleid gangbaar is. De eerste optie heeft daarenboven nog een groter nadeel, namelijk dat veel vaker archeologisch onderzoek noodzakelijk zal zijn. Het is immers aannemelijk dat de oppervlakte van perceel sneller de opgenomen vrijstellingsgrens overschrijdt dan dat de feitelijke bodemingreep dat zal doen.

Er wordt dus voorgesteld om de opgenomen en vastgelegde vrijstellingsgrenzen oppervlakte behouden worden en dat de omvang van de feitelijke bodemingreep het toetskader wordt.

5.2.3 Vrijstellingsgrens Hoekendaal

Woonbos Hoekendaal bevat naar verwachting bijzondere archeologische resten. Hierdoor zou een verscherpt archeologiebeleid (vrijstellingsgrens oppervlakte) mogelijk aangewezen zijn. Ten einde een gemotiveerd besluit hierover te kunnen nemen, wordt voorgesteld om een uitgebreid archeologisch vooronderzoek uit te (laten) voeren op kosten van gemeente.

Op dit moment is woonbos Hoekendaal ca. 30 ha groot. Ruw inschattend is hiervan op dit moment ca. 2,5 ha bebouwd of verhard. Ca. 27,5 ha komt dus nog in aanmerking voor een archeologisch vooronderzoek. Om een goed inzicht te krijgen in het archeologische potentieel wordt een archeologisch onderzoek in de vorm van een uitgebreid bureauonderzoek met een verkennend booronderzoek geadviseerd. Dit onderzoek kan de gemeente de nodige handvaten bieden om een op dit specifieke gebied en de archeologische waarde ervan toegespitst beleid te ontwikkelen.

5.2.4 Educatie, draagvlakverbreding en communicatie

Op educatief en communicatief vlak zijn er binnen de gemeente diverse initiatieven (al dan niet door de gemeente geëntameerd). De waarde van deze initiatieven heeft zich in het verleden reeds bewezen en ook in de toekomst dienen daar waar mogelijk ook nieuwe initiatieven geëntameerd of ondersteund te worden. Zo kan ook het maatschappelijk draagvlak voor archeologie en cultuurhistorie worden vergroot.

Concreet kunnen aanbevelingen gedaan worden voor de ontsluiting en kwaliteitsversterking van archeologische reten door middel van:

1. het plaatsen van informatieborden bij de belangrijke vindplaatsen;
2. het reconstrueren van oude gebouwen, structuren of gebieden (al dan niet ingericht voor speelpleinen);
3. het inrichten van bezoekerscentra;
4. het vervaardigen van brochures en publiekspublicaties;
5. het maken van reconstructietekeningen en 3D animaties;
6. het (breed) ontsluiten van informatie (via website, enz.);
7. het uitbreiden van exposities.

5.2.5 Vrijwilligers

Het belang van vrijwilligers binnen het archeologiebeleid is reeds vastgelegd. Ook in de toekomst kan dit beleid ongewijzigd gecontinueerd worden, mits jaarlijks ook voor dit doel (en het ondersteunen van educatieve en draagvlakverbredende activiteiten) een budget van € 2.000,- geormerkt wordt. Om een en ander nog beter vast te leggen, wordt geadviseerd om met de actieve (heemkunde)vereniging afspraken vast te leggen. Hierbij kan gedacht worden aan het opstellen en afsluiten van een vrijwilligersovereenkomst, zoals ook de gemeente Someren en Asten met hun lokale heemkundevereniging heeft afgesloten. Daardoor weten beide partijen wat zij van elkaar kunnen verwachten en worden 'rechten en plichten' voor eenieder duidelijk. In zo'n overeenkomst kunnen tevens afspraken gemaakt worden voor vergoedingen of tegemoetkoming in de eventueel gemaakte kosten.

Daarnaast wordt een standaard programma van eisen opgesteld. Hierin kunnen naast onderzoeksvoorwaarden, ook aanvullend randvoorwaarden opgenomen worden voor een vrijwilligersdeelname aan de professionele archeologische onderzoeken.

- Arnoldussen S., 2003**, *Middeleeuwse bewoning te Bakel-Achter de Molen (Brabant).*, Archol rapport 16.
- Bergman W. & E. Schorn, 2007**, *Neerakker te Bakel.*, BAAC-rapport V-07.0195.
- Berkvens R., 2009**, *Beleidsplan Archeologische Monumentenzorg, gemeente Gemert-Bakel.*
- Exaltus R. & J. Orbons, 2010**, *MFA Handel Gemeente, Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O), bureauonderzoek en karterend booronderzoek*, ArcheoPro archeologisch rapport Nr 1045.
- Heunks E., 1995**, *Bedreiging van het bodemarchief door landbouwkundige bodemtechnische ingrepen: een oriëntatie.* RAAP-rapport 100.
- Jacobs E., 2013**, *Hoekendaal 13 te Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend onderzoek.*, ADC rapport 3418.
- Jansen R., 2000**, *Verkennde archeologische onderzoeken Gemert-Bakel.*, Archol rapport 1.
- Koopmanschap H.J.L.C. & L. Weterings-Korthorst, 2012**, *Nota Archeologie Gemeente Drimmelen.*
- Kortlang F.P., 2010**, *Nota Archeologiebeleid gemeenten Weert en Nederweert. Naar een implementatie van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg in het gemeentelijke beleid.* ArchAeO-Rapport 0915.
- Kortlang F.P., 1987**, *Landschapsonderzoek archeologie. De Dommelvallei: een archeologische inventarisatie (2 dln).*
- Lathouwers P., 2005**, *In eeren ende oirbaer onser vruwe te Haenle. Kerk en bedevaart in Handel.*
- Paulussen R., 2011**, *Actualisatie beleidskaart. Acht agrarische percelen, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek.* ArcheoPro-rapport 11037.
- Thelen A., 2001**, *Het hooghuis te Gemert. Archeologisch en historisch onderzoek betreffende het middeleeuwse kasteel van de heren Van Gemert.*
- Timmers J., 2001**, *Ontwikkelingen in middeleeuws Gemert.* In: *Thelen 2001* pp. 81 – 96.
- Timmers J., 2004**, *Een (pre)historische wegenbundel als basis voor Milheeze. Een historisch geografische verkenning.*
- Tulp C. & A.M.I. van Waveren, 2010**, *Bakel, Woonbos Hoekendaal, gemeente Gemert-Bakel.*, rapport 2008-10/01.
- Ufkes A., 2010**, *De hof, en bezit van klooster Echternach. Een archeologische opgraving van sporen uit de ijzertijd en de volle middeleeuwen op het plangebied 'Neerakker' te Bakel, gemeente Gemert-Bakel (N.-Br.).*, ARC-publicatie 204.
- van Benthem A., 2015**, *Hoekendaal 13 te Bakel (gemeente Gemert-Bakel). Een archeologische begeleiding.*, ADC-rapport 3810.
- Van de Water A. & F.P. Kortlang, 2013**, *Nota gemeentelijk archeologiebeleid Boxtel. De implementatie van de Wet op de archeologische monumentenzorg in het gemeentelijke beleid.* ArchAeO-rapport 1101.
- van Dijk X.C.C., 2007**, *Plangebied woonbos Hoekendaal te Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek.*, RAAP rapport 1463.
- van Mousch R.G., A. Beusink & A.C. van de Venne, 2008**, *Gemert-Bakel, Neerakker.*, Baac Rapport A-07.0391.
- Visser C.A., R. Schrijvers & J.M. van den Berg-Meelis, 2009**, *Toelichting op de Gemeentelijke Erfgoedkaart voor het grondgebied van de gemeente Gemert-Bakel.* Vestigia-rapport V675.

Vonk S. & R. Berkvens, 2014, Heeft regionale archeologie een kans?, IN: *Archeobrief, jg 18, nr 4*, pp. 18 – 23.

Zijlstra H., 2012, Beleidsreactie evaluatie archeologiewetgeving.

7 Bijlagen

- 7.1 Overzicht van deelnemende percelen aan de ZLTO-actualisatie van de beleidskaart
- 7.2 Bibliografisch overzicht van uitgevoerd archeologische onderzoek, periode 2009-2014
- 7.3 Bibliografisch overzicht van de selectiebesluiten van de onderzoeken uit de periode 2009-2014
- 7.4 Beleidsnota archeologie 2015, gemeente Gemert-Bakel.
- 7.5 Beleidskaart archeologie 2015, gemeente Gemert-Bakel.

Bijlage 7.1 Overzicht van deelnemende percelen aan de ZLTO-actualisatie van de beleidskaart

adres (straat & plaats)	kadastraal adres	uitgevoerde actie	gemeentelijk besluit
Bankert 5b	S382	beoordeling archeologisch rapport	vrijgave
Dr. Quayweg 62, De Mortel	G 1435	quickscan gemeente	bijstelling verwachting naar laag
Oude kerkbaan 3a, Milheeze	S 264	quickscan gemeente	bijstelling verwachting naar geen (ontgrond)
Oude kerkbaan 3a, Milheeze	S 507	quickscan gemeente	bijstelling verwachting naar geen (ontgrond)
Oude Kerkbaan 3a, Milheeze	S 285	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Oude Kerkbaan 3a, Milheeze	S 264	quickscan gemeente	bijstelling verwachting naar geen (ontgrond)
Peeldijk 2, Milheeze	S 594	beoordeling archeologisch rapport	geen aanleiding voor aanpassing
Weyer 4	S 568	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Oldert 1a, Bakel	N 1521	controleboringen HVV	bijstelling verwachting naar middelhoog
Oldert 1a, Bakel	N 1781	controleboringen HVV	bijstelling verwachting naar middelhoog
Oldert 1a, Bakel	N 1514	controleboringen HVV	bijstelling verwachting naar middelhoog
Oldert 1a, Bakel	N 2192	controleboringen HVV	bijstelling verwachting naar middelhoog
Hollevoort 3, Bakel	N 1782	quickscan gemeente	behoud verwachting
Hollevoort 3, Bakel	N 2277	quickscan gemeente	bijstelling verwachting naar middelhoog
Handelsesteeg 30, Gemert	O 177	quickscan gemeente	bijstelling verwachting naar laag
Handelsesteeg 30, Gemert	O 178	quickscan gemeente	bijstellen verwachting naar laag
Mathijseind/ Bakelse Brug, Bakel	K 1457	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart

Mathijseind/ Bakelse Brug, Bakel	K 1458	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart
Tereijken 3, De Mortel	H 2154	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart
Tereijken 3, De Mortel	H 2153	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart
Tereijken 3, De Mortel	H 2146	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart
Renseweg 52, De Mortel	G 1519	quickscan gemeente	vrijgave
Renseweg 52, De Mortel	G 1518	quickscan gemeente	vrijgave
Renseweg 52, De Mortel	G 1520, oostelijk deel	quickscan gemeente	behoud verwachting
Renseweg 52, De Mortel	G 1520, westelijk deel	quickscan gemeente	vrijgave
Milschot 19, De Mortel	G 979	controleboringen ArcheoPro	vrijgave
Dr. Quayweg 44, De Mortel	G 1432	quickscan gemeente	verwachting bouwblok bijstellen naar laag
Zwarte waterweg, ongenummerd, De Mortel	G 1217	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart
Sijpseweg 21, Elsendorp	C 4272	Gebeld, meneer zit in een lage archeologische verwachting, Meneer is geïnformeerd en wordt van de lijst gehaald.	geen aanleiding voor aanpassing
Elsendorpsweg 82, Elsendorp	C 3949	controleboringen HVV	verwachting bouwblok bijstellen naar laag
Elsendorpsweg 82, Elsendorp	C 2604	geen nader onderzoek nodig	
	C 3271	geen nader onderzoek nodig	
	C 3853	geen nader onderzoek nodig	
	C 3953	geen nader onderzoek nodig	

Elsendorpseweg 97, Elsendorp	C 3951	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Groenendaal 0 en 1, Gemert	N 1683	controleboringen ArcheoPro	vrijgave
Groenendaal 0 en 1, Gemert	N 1091	controleboringen ArcheoPro	vrijgave
Groenendaal 0 en 1, Gemert	N 2086	controleboringen ArcheoPro	vrijgave
Derde Steeg 0, Gemert	H 2092	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart
Beeksedijk 0, Gemert	H 2515	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart
Galgeveldseweg 0, Gemert	H 2088	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart
Vredepaaldreef naast 2, De Rips	A 3934	controleboringen HVV	bijstelling naar lage verwachting
Milschot, De Mortel, perceel links van 35	G 971	controleboringen ArcheoPro	
oude Bakelse dijk, gemert, onder water	H 2629	controleboringen ArcheoPro	ten oosten van B33: vrijgave / ten westen van B33: behoud
Esdonk 0, Gemert	O 13	controleboringen Archeopro	bijstelling verwachting naar laag
Gerele Peel 22, Elsendorp	P 794	quickscan gemeente	bijstelling verwachting naar laag
Gerele Peel 0 , Elsendorp	P 637	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Gerele Peel 0 , Elsendorp	P 639	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Gerele Peel 0 , Elsendorp	P 738	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Gerele Peel 0 , Elsendorp	P 740	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Ripseweg 29, 31, 33, Elsendorp	C 4267	quickscan gemeente	niet in behandeling genomen, geen extra informatie

Sijpseweg 53, Elsendorp	C 4314	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart
Sijpseweg 0, Elsendorp	C 4345	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart
Jan Berendweg 0, De Rips	A 3664	Quickscan gemeente	Veldbezoek, aanpassing middelhogte verwachting naar laag
Jan Berendweg 0, De Rips	A 3738	Quickscan gemeente	Veldbezoek, aanpassing middelhogte verwachting naar laag
Min. Rommedreef 0/ Vredepaaldreef	A 3814	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Min. Rommedreef 0/ Vredepaaldreef	A 3599	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Min. Rommedreef 0/ Vredepaaldreef	A 4117	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Klotterpeellaan 4, De Rips	A 3593	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart
Stichtingseweg 41, Elsendorp	C 2512	quickscan gemeente (icm archeologisch onderzoek)	bijstelling verwachting naar laag
Heerenveldseweg ongenummerd, handel	P 546	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Heerenveldseweg ongenummerd, handel	P 549	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Heerenveldseweg 40, Handel	P 163	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Boekelseweg 20, Handel	O 122	controleboringen ArcheoPro	behoud verwachting
Boekelseweg 20, Handel	O 175	controleboringen ArcheoPro	behoud verwachting
Hazeldonklaan ongenummerd Gemert	H 2380	controleboringen ArcheoPro	behoud verwachting
Kraneryt ongenummerd Handel	O 1659	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Deel 70 Gemert	O 1572	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Deel ongenummerd	O 721	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing

Pandelaar ongenummerd	O 849	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
De Hoef ongenummerd, Gemert	H 2627	meer info gevraagd	geen aanleiding voor aanpassing
Rips ongenummerd, Gemert	H 1982	meer info gevraagd	geen aanleiding voor aanpassing
Rips ongenummerd, Gemert	H 1980	meer info gevraagd	geen aanleiding voor aanpassing
Esdonk 45 Gemert	O 27	controleboringen ArcheoPro	bijstelling verwachting naar middelhoog
Esdonk 28 Gemert	O 15	controleboringen ArcheoPro	vrijgave
Kleine Walgraaf ongenummerd	H 1950	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart
Pandelaarse Kampen ongenummerd, Gemert	H 1986	31-3-2010 Gebeld, perceel hoeft niet onderzocht te worden. Onderzoek pas bij vergunningaanvraag.	geen aanleiding voor aanpassing
Hazeldonklaan 40, Gemert	H 2050	quickscan gemeente	geen aanleiding voor aanpassing
Tereijken 34, De Mortel	H 2168	meer info gevraagd	niet in behandeling genomen, geen extra info aangedragen door eigenaar, geen aanpassing kaart
Kievitsbraak 1, Bakel	K 1433	quickscan gemeente	bijstelling naar lage verwachting

Bijlage 7.2 Bibliografisch overzicht van het uitgevoerde onderzoek periode 2009-2014

- Arnoldussen S. & E.A.G. Ball, 2001**, *Archeologische onderzoeken te Gemert-Bakel*, Archol Rapport 6.
- Arnoldussen S., 2002**, *Archeologische onderzoeken te Gemert-Hofgoed en Bakel-Neerstraat 11A*, Archol rapport 10.
- Beckers I.S.J., 2014**, *Dakworm achter nr. 5, Bakel, gemeente Gemert-Bakel: een bureau- en booronderzoek*, rapport 2014.18.
- Bergman W.A. & C.C. Kalisvaart, 2009**, *Plangebied Centrumplan De Mortel, gemeente Gemert-Bakel. Bureauonderzoek*, BAAC rapport V-09.0350.
- Bergman W.A., 2009**, *Gemeente Gemert-Bakel, Doonheide, Molenbroekse Loop te Gemert. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)*, BAAC rapport V-09.0260.
- Bink M., 2011**, *Gemert, 't Gelind. De waterput van brouwerij 't Anker. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven*, BAAC rapport A-10.0342.
- Blom M.C., 2013**, *Een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) op een perceel aan de Doonheide / de Lodderdijk te Gemert, gemeente Gemert-Bakel*, ARC-rapport 2013-10.
- Boots G.J., 2013**, *Archeologische begeleiding protocol opgraven Neerstraat 13 te Bakel in de gemeente Gemert-Bakel*, Econsultancy rapport 13091711.
- Boots G.J., 2014**, *Proefsleuvenonderzoek met doorstartoptie naar opgraven, Molenrand te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel*, Econsultancy rapport 14041363.
- Coppens E., 2011**, *Gemert, Wolfsveld deelgebieden A-B-C. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven*, BAAC rapport A-10.0426.
- de Boer A., 2013**, *Uitbreiding bedrijventerrein Molenrand, Gemert, gemeente Gemert-Bakel: een bureau- en booronderzoek*, rapport 33.
- de Boer A.G. & J.M. Blom, 2010**, *Paashoefsedijk 35 te de Mortel (gemeente Gemert-Bakel). Een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, ADC rapport 2468.
- de Boer E., 2010**, *Gemert-Bakel (NB) - Bakel, Bernhardstraat 25. Archeologisch bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase)*, BAAC-BILAN-rapport B1646.
- de Boer E., 2010**, *Gemert-Bakel (NB) - Handel, Broeder Hogardusstraat 5-13. Archeologisch bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase)*, BAAC-BILAN-rapport 2011 / B1635.
- de Ruiter D.L., 2011**, *Gemeente Gemert-Bakel, Plangebied Dorpsstraat 64 te Bakel*, BAAC rapport V-11.0219.
- Deville T., S. Houbrechts & J. Orbons, 2010**, *Hof, Milheeze, gemeente Gemert-Bakel*, ArcheoPro Rapport 1095.
- Deville T., S. Houbrechts & J. Orbons, 2011**, *Zuidrand Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-o): bureauonderzoek en verkennend booronderzoek*, ArcheoPro rapport 10140.
- Ellenkamp G.R., 2012**, *Tracé aansluiting GOS Milheeze, gemeente Deurne en Gemert-Bakel; archeologisch vooronderzoek*, RAAP rapport 2544.
- Exaltus R.P. & P.J. Orbons, 2010**, *Beatrixstraat, Bakel*, ArcheoPro rapport 1046.
- Exaltus R.P. & P.J. Orbons, 2010**, *MFA te Handel, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en karterend booronderzoek*, ArcheoPro rapport 1045.
- Exaltus R.P. & P.J. Orbons, 2012**, *Binnenveld Milheeze*, Archeopro Rapport 12010.

Exaltus R.P. & P.J. Orbons, 2012, *MFA Gemert-Noord, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en karterend booronderzoek.*, ArcheoPro rapport 12008.

Exaltus R.P. & P.J. Orbons, 2012, *O.L.Vrouwestraat, Handel, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en karterend booronderzoek.*, ArcheoPro rapport 12056.

Graven J. & T. Vanderhoeven, 2010, *Bureauonderzoek Molenakkerstraat te Gemert.*, Arcadis rapport 5.

Helmich C., 2010, *Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase, Mathijseind 7 te Bakel.*, Archeodienst rapport 48.

Hendrikx B.A.T.M., 2011, *Milheeze-Kapelakker en Millekens (gemeente Gemert-Bakel). Een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven.*, ADC rapport 2811.

Jacobs E., 2013, *Hoekendaal 13 te Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend onderzoek.*, ADC rapport 3418.

Kalisvaart C.C., 2012, *Gemeente Gemert-Bakel. Plangebied Paradijs 19 en 25a te Elsendorp. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase).*, BAAC rapport V-12.0353.

Koeman S.M. & R. Nillesen, 2011, *Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, karterend booronderzoek. Sint Anthoniusstraat 59 De Mortel, gemeente Gemert-Bakel.*, Synthegra rapport S100236.

Miedema F., 2010, *Centrum de Mortel, gemeente Gemert-Bakel.*, BAAC rapport V-09.0409.

Mostert M. & C. Verbeek, 2009, *Gemert-Bakel (NB) - Bakel, Bolle Akker. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven.*, BILAN rapport 2009/99.

Nales T., 2012, *Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, Bakel, Vlomanshof.*, Transect rapport 112.

Paulussen R. & J. Orbons, 2011, *Perceel C1980, Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek.*, ArcheoPro rapport 11082.

Paulussen R. & J. Orbons, 2013, *Neerstraat 13, Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en verkennend booronderzoek.*, ArcheoPro rapport 13044.

Paulussen R., 2011, *Actualisatie beleidskaart. Acht agrarische percelen, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek.*, ArcheoPro rapport 11037.

Paulussen R., 2012, *Bronherstel Esperloop, Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en verkennend booronderzoek.*, ArcheoPro rapport 12023.

Paulussen R., 2012, *Klooster Nazareth, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en verkennend/karterend booronderzoek.*, ArcheoPro rapport 11135.

Paulussen R., 2013, *Esperloop Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek.*, ArcheoPro rapport 13038.

Paulussen R., 2014, *Peelse Loop, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en verkennend booronderzoek.*, ArcheoPro rapport 13097.

Peters S.A.L., 2013, *Gemert-Bakel, Handel. Kernplan MFA.*, BAAC rapport A-12.0307.

Prangma N.M. & T.H.L. Hos, 2012, *Gemert, Nieuwstrat 2 (Gemeente Gemert-Bakel). Een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven.*, ADC rapport.

Ras J. & L.R. van Wilgen, 2012, *Actualisatie Archeologisch Bureauonderzoek en Inventariserend edonderzoek door middel van grondboringen (verkennend). Plangebied De Rooye Asch, Handel, gemeente Gemert-Bakel.*, SOB rapport 1947-1202.

Rondags E.J.N., 2011, *Plangebied Molenbroekseloep - Deel te Gemert, gemeente Gemert-Bakel: archeologisch vooronderzoek: een bureau- en verkennend inventariserend veldonderzoek.*, RAAP notitie 3994.

Rondags E.J.N., 2013, *Bernhardstraat 25 in Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Proefsleuvenonderzoek.*, RAAP rapport 2672.

s.n., s.d., Archeologisch onderzoek hoeve Beverdijk.

Schutte A.H. & G.J. Boots, 2012, *Archeologisch proefsleuvenonderzoek Molenweg - Kortestraat te Bakel, gemeente Gemert-Bakel.*, Econsultancy rapport 11080654.

Sprengers N.H.A., 2010, *Herinrichting benedenloop Snelle Loop: een aardkundige, archeologische en cultuurhistorische waardenkaart, gemeente Gemert-Bakel en Laarbeek. Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en veldinspectie.*, RAAP rapport 2038.

Stiekema M. & G.J. Boots, 2011, *Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Mathijseind 10 te Bakel in de gemeente Gemert-Bakel.*, Econsultancy rapport 11040350.

Stiekema M., 2013, *Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Randweg Noord-Om te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel.*, Econsultancy rapport 13023079.

Stiekema M., 2014, *Archeologische bureauonderzoek en gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek.*, Econsultancy rapport 14033259.

Thijs W.J.F. & J.J.A. Wijnen, 2009, *Een verkennend archeologisch IVO door middel van boringen op een perceel aan de Groeskuilenstraat te Gemert, gemeente Gemert-Bakel (NB).*, ARC rapport 2009-218.

Tump M. & C.C. Kalisvaart, 2009, *De Mortel, De Leijgraaf. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven.*, BAAC rapport A-09.0062.

Tump M. & J.F. van der Weerden, 2009, *Milheeze, Kreijtenberg. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven.*, BAAC rapport A-09.0131.

Tump M., 2009, *Bakel, de Kaweise Loop (deelgebied Kaweide). Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven.*, BAAC rapport A-09.0184.

Tump M., 2015, *Bakel, de Zorgboog. Archeologische begeleiding (protocol opgraven).*, A-14.0248.

van Benthem A., 2015, *Hoekendaal 13 te Bakel (gemeente Gemert-Bakel). Een archeologische begeleiding.*, ADC-rapport 3810.

van de Glind M. & W. Bergman, 2010, *Molenbroekse Loop te Gemert.*, BAAC rapport A-09.0413.

van de Venne A.C., 2009, *Gemert, Wolfsveld, deelgebieden Groeskuilen, Lodderdijk en Raam. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven.*, BAAC rapport A-09.0307.

van den Berkmortel B.J.H.M., 2014, *Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennend booronderzoek, Milheesestraat 2 te Milheeze, gemeente Gemert-Bakel.*, Synthegra rapport S100324.

van der feest N.J.W., 2012, *Archeologisch bureauonderzoek en een karterend veldonderzoek door middel van boringen. Oudestraat 30, 40 en 44 te Gemert.*, AM 12295.

van Dijk H. & E. de Boer, 2009, *Venray (L) - Gemert-Bakel (NB), Vliegbasis De Peel. Archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek.*, BILAN rapport 2009/177.

van Horssen J., 2011, *Bakel, plangebied Bolle Akker fase 2.*, BAAC rapport A-11.0106.

van Putten M.J., 2010, *Gemeente Gemert-Bakel, plangebied Gelind in de Mortel te Gemert. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase).*, BAAC rapport V-10.0107.

van Schijndel J., 2013, *Gemert-Centrumplan (gemeente Gemert-Bakel). Archeologische begeleiding van de herinrichtingswerkzaamheden.*

Vansweevelt J & R. Timmerman, 2013, *Plangebied Ridderplein in Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Archeologisch vooronderzoek: een verkennend booronderzoek.*, RAAP notitie 4589.

Vansweevelt J., 2011, *Plangebied Rootvlaas 2 te Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en verkennend booronderzoek.*, RAAP notitie 3746.

Veenstra M., 2009, *Handel, Pastoor Castelijnsstraat.*, BAAC rapport A-09.0083.

Verboom-Janssen M., 2011, *Een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Doonheide te Gemert, gemeente Gemert-Bakel (NB).*, ARC rapport 2011-57.

Visser C.A. & S. Nederpelt, 2009, *Agrarische bedrijfsuitbreiding Peeldijk 26 te Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende en karterende fase) door middel van boringen en veldverkenning.*, Vestigia rapport V691.

Voeten D.F.A.E., 2013, *Gemeente Gemert-Bakel. Plangebied Kerkeind 31 te Milheeze.*, BAAC rapport V-12.0197.

Voeten D.F.A.E., 2013, *Plangebied Paradijs 19 te Elsendorp, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (karterende fase).*, BAAC rapport V-12.0443.

Weterings P., 2014, *Milheeze. Ecologische verbindingszone (EVZ) Eperloop.*, BAAC rapport A-13.0276.

Wijnen J.J.A., 2009, *Archeologisch bureauonderzoek Groeskuilenstraat ong. te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel.*, rapport nr. 09083494.

Witte N. & P. Wetering, 2010, *Gemert-Bakel, de Morten, Centrumplan.*, BAAC rapport A-10.0169.

Wullink A.J., 2012, *Een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Doonheide en de Lodderdijk te Gemert, gemeente Gemert-Bakel (NB).*, ARC rapport 2012-27.

Ziengs L.A.P., B.A. Brugman & C.J.W. Klerks, 2012, *Plangebeid Bakelse Beemden, gemeente Helmond, Deurne en Gemert-Bakel. Ruimtelijk advies op basis van archeologisch bureauonderzoek.*, Vestigia rapport V1014.

Bijlage 7.3 Bibliografisch overzicht van de selectiebesluiten van de onderzoeken uit de periode 2009-2014

Rapportinformatie

**Gemeentelijk
selectiebesluit**

Auteur	Jaartal rapportage	Titel	Rapportnr	
s.n.	s.d.	Archeologisch onderzoek hoeve Beverdijk	-	vervolgonderzoek
Arnoldussen S. & E.A.G. Ball	2001	Archeologische onderzoeken te Gemert-Bakel.	Archol Rapport 6	vrijgave
Arnoldussen S.	2002	Archeologische onderzoeken te Gemert-Hofgoed en Bakel-Neerstraat 11A.	Archol rapport 10	vrijgave
Arnoldussen S.	2002	Archeologische onderzoeken te Gemert-Hofgoed en Bakel-Neerstraat 11A.	Archol rapport 10	vrijgave
Bergman W.A.	2009	Gemeente Gemert-Bakel, Doonheide, Molenbroekse Loop te Gemert. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase).	BAAC rapport V-09.0260	nvt. (reeds uitgevoerd)
Bergman W.A. & C.C. Kalisvaart	2009	Plangebied Centrumplan De Mortel, gemeente Gemert-Bakel. Bureauonderzoek.	BAAC rapport V-09.0350	nvt. (reeds uitgevoerd)
Mostert M. & C. Verbeek	2009	Gemert-Bakel (NB) - Bakel, Bolle Akker. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven.	BILAN rapport 2009/99	vrijgave (5 aug 2009)
Thijs W.J.F. & J.J.A. Wijnen	2009	Een verkennend archeologisch IVO door middel van boringen op een perceel aan de Groeskuilenstraat te Gemert, gemeente Gemert-Bakel (NB).	ARC rapport 2009-218	vrijgave
Tump M.	2009	Bakel, de Kaweise Loop (deelgebied Kaweide). Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven.	BAAC rapport A-09.0184	vrijgave
Tump M. & C.C. Kalisvaart	2009	De Mortel, De Leijgraaf. Inventariserend veldonderzoek door	BAAC rapport A-09.0062	vrijgave (5 aug 2009)

		middel van proefsleuven.		
Tump M. & J.F. van der Weerden	2009	Milheeze, Kreijtenberg. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven.	BAAC rapport A-09.0131	vrijgave (5 aug 2009)
van de Venne A.C.	2009	Gemert, Wolfsveld, deelgebieden Groeskuilen, Lodderdijk en Raam. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven.	BAAC rapport A-09.0307	vrijgave (9 jun 2010)
van de Venne A.C.	2009	Gemert, Wolfsveld, deelgebieden Groeskuilen, Lodderdijk en Raam. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven.	BAAC rapport A-09.0307	vrijgave (9 jun 2010)
van Dijk H. & E. de Boer	2009	Venray (L) - Gemert-Bakel (NB), Vliegbasis De Peel. Archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek.	BILAN rapport 2009/177	vervolg
Veenstra M.	2009	Handel, Pastoor Castelijnsstraat.	BAAC rapport A-09.0083	vrijgave (5 aug 2009)
Visser C.A. & S. Nederpelt	2009	Agrarische bedrijfsuitbreiding Peeldijk 26 te Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende en karterende fase) door middel van boringen en veldverkenning.	Vestigia rapport V691	vrijgave (17 nov 2009)
Wijnen J.J.A.	2009	Archeologisch bureauonderzoek Groeskuilenstraat ong. te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel.	rapport nr. 09083494	nvt. (reeds uitgevoerd)
de Boer A.G. & J.M. Blom	2010	Paashoefsedijk 35 te de Mortel (gemeente Gemert-Bakel). Een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek.	ADC rapport 2468	vrijgave (10 nov 2010)
de Boer E.	2010	Gemert-Bakel (NB) - Bakel, Bernhardstraat 25. Archeologisch bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase).	BAAC-BILAN-rapport B1646	nvt. (reeds uitgevoerd)
de Boer E.	2010	Gemert-Bakel (NB) - Handel, Broeder Hogardusstraat 5-13. Archeologisch bureau- en inventariserend	BAAC-BILAN-rapport 2011 / B1635	vrijgave

		veldonderzoek (karterende fase).		
Deville T., S. Houbrechts & J. Orbons	2010	Hof, Milheeze, gemeente Gemert-Bakel.	Archeopro Rapport 1095	vrijgave (3 nov 2010)
Exaltus R.P. & P.J. Orbons	2010	MFA te Handel, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en karterend booronderzoek.	Archeopro rapport 1045	nvt. (reeds uitgevoerd)
Exaltus R.P. & P.J. Orbons	2010	Beatrixstraat, Bakel	Archeopro rapport 1046	vrijgave (3 jun 2010)
Graven J. & T. Vanderhoeven	2010	Bureauonderzoek Molenakkerstraat te Gemert	Arcadis rapport 5	vrijgave
Helmich C.	2010	Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase, Mathijseind 7 te Bakel.	Archeodienst rapport 48	vervolg
Miedema F.	2010	Centrum de Mortel, gemeente Gemert-Bakel.	BAAC rapport V-09.0409	nvt. (reeds uitgevoerd)
Sprengers N.H.A.	2010	Herinrichting benedenloop Snelle Loop: een aardkundige, archeologische en cultuurhistorische waardenkaart, gemeente Gemert-Bakel en Laarbeek. Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en veldinspectie.	RAAP rapport 2038	vervolg
van de Glind M. & W. Bergman	2010	Molenbroekse Loop te Gemert.	BAAC rapport A-09.0413	vrijgave (26 mei 2010)
van Putten M.J.	2010	Gemeente Gemert-Bakel, plangebied Gelind in de Mortel te Gemert. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase).	BAAC rapport V-10.0107	nvt. (reeds uitgevoerd)
Witte N. & P. Wetering	2010	Gemert-Bakel, de Morten, Centrumplan.	BAAC rapport A-10.0169	vrijgave (3 nov 2010)
Bink M.	2011	Gemert, 't Gelind. De waterput van brouwerij 't Anker. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven.	BAAC rapport A-10.0342	vrijgave (15 dec 2010)
Coppens E.	2011	Gemert, Wolfsveld deelgebieden A-B-C. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven.	BAAC rapport A-10.0426	vrijgave (10 mrt 2011)

de Ruiter D.L.	2011	Gemeente Gemert-Bakel, Plangebied Dorpsstraat 64 te Bakel.	BAAC rapport V-11.0219	vrijgave (10 nov 2011)
DevilleT., S. Houbrechts & J. Orbons	2011	Zuidrand Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-o): bureauonderzoek en verkennend booronderzoek.	ArcheoPro rapport 10140	nvt. (reeds uitgevoerd)
Hendrikx B.A.T.M.	2011	Milheeze-Kapelakker en Millekens (gemeente Gemert-Bakel). Een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven.	ADC rapport 2811	vrijgave (28 jul 2011)
Hendrikx B.A.T.M.	2011	Milheeze-Kapelakker en Millekens (gemeente Gemert-Bakel). Een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven.	ADC rapport 2811	vrijgave (28 jul 2011)
Koeman S.M. & R. Nillesen	2011	Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, karterend booronderzoek. Sint Anthoniusstraat 59 De Mortel, gemeente Gemert-Bakel.	Synthesgra rapport S100236	vrijgave
Paulussen R.	2011	Actualisatie beleidskaart. Acht agrarische percelen, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek.	ArcheoPro rapport 11037	vrijgave
Paulussen R.	2011	Actualisatie beleidskaart. Acht agrarische percelen, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek.	ArcheoPro rapport 11037	vrijgave
Paulussen R.	2011	Actualisatie beleidskaart. Acht agrarische percelen, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek.	ArcheoPro rapport 11037	oostelijk deel vrijgave / westelijk deel vervolg
Paulussen R.	2011	Actualisatie beleidskaart. Acht agrarische percelen, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek.	ArcheoPro rapport 11037	vervolgonderzoek
Paulussen R.	2011	Actualisatie beleidskaart. Acht agrarische percelen, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend	ArcheoPro rapport 11037	vrijgave

		booronderzoek.		
Paulussen R.	2011	Actualisatie beleidskaart. Acht agrarische percelen, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek.	ArcheoPro rapport 11037	vervolgonderzoek
Paulussen R.	2011	Actualisatie beleidskaart. Acht agrarische percelen, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek.	ArcheoPro rapport 11037	vrijgave
Paulussen R.	2011	Actualisatie beleidskaart. Acht agrarische percelen, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek.	ArcheoPro rapport 11037	vervolgonderzoek
Paulussen R. & J. Orbons	2011	Perceel C1980, Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek.	ArcheoPro rapport 11082	vrijgave (28 jul 2011)
Rondags E.J.N.	2011	Plangebied Molenbroekseloop - Deel te Gemert, gemeente Gemert-Bakel: archeologisch vooronderzoek: een bureau- en verkennend inventariserend veldonderzoek.	RAAP notitie 3994	vrijgave (3 nov 2011)
Stiekema M. & G.J. Boots	2011	Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Mathijseind 10 te Bakel in de gemeente Gemert-Bakel.	Econsultancy rapport 11040350	verkennend booronderzoek
Stiekema M. & G.J. Boots	2011	Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Mathijseind 10 te Bakel in de gemeente Gemert-Bakel.	Econsultancy rapport 11040350	begeleiding ter plaatse van de stal/loods (15 jul 2011)
van Horssen J.	2011	Bakel, plangebied Bolle Akker fase 2.	BAAC rapport A-11.0106	vrijgave (19 dec 2012)
Vansweevelt J.	2011	Plangebied Rootvlaas 2 te Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en verkennend booronderzoek	RAAP notitie 3746	vrijgave (9 mrt 2011)

Verboom-Janssen M.	2011	Een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Doonheide te Gemert, gemeente Gemert-Bakel (NB).	ARC rapport 2011-57	deels vrijgave, deels proefsleuven (3 apr 2012)
Ellenkamp G.R.	2012	Tracé aansluiting GOS Milheeze, gemeente Deurne en Gemert-Bakel; archeologisch vooronderzoek.	RAAP rapport 2544	vrijgave (7 mrt 2012)
Exaltus R.P. & P.J. Orbons	2012	MFA Gemert-Noord, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en karterend booronderzoek.	ArcheoPro rapport 12008	vrijgave (15 mrt 2012)
exaltus R.P. & P.J. Orbons	2012	Binnenveld Milheeze.	Archeopro Rapport 12010	vrijgave met begeleiding door HKK (15 mrt 2012)
exaltus R.P. & P.J. Orbons	2012	Binnenveld Milheeze.	Archeopro Rapport 12010	vrijgave met begeleiding door HKK (15 mrt 2012)
Exaltus R.P. & P.J. Orbons	2012	O.L.Vrouwestraat, Handel, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en karterend booronderzoek.	Archeopro rapport 12056	vrijgave (12 jul 2012)
Kalisvaart C.C.	2012	Gemeente Gemert-Bakel. Plangebied Paradijs 19 en 25a te Elsendorp. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)	BAAC rapport V-12.0353	karterend booronderzoek
Kalisvaart C.C.	2012	Gemeente Gemert-Bakel. Plangebied Paradijs 19 en 25a te Elsendorp. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)	BAAC rapport V-12.0353	vrijgave (17 okt 2013)
Nales T.	2012	Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, Bakel, Vlomanshof.	Transect rapport 112	vrijgave (12 sep 2012)
Paulussen R.	2012	Klooster Nazareth, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en verkennend/karterend booronderzoek.	ArcheoPro rapport 11135	Deelgebied I: proefsleuven, deelgebied II: begeleiding, rest: vrijgave (8 feb 2012)

Paulussen R.	2012	Bronherstel Esperloop, Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en verkennend booronderzoek.	ArcheoPro rapport 12023	vrijgave met inspectie HVV (22 feb 2013)
Prangma N.M. & T.H.L. Hos	2012	Gemert, Nieuwstrat 2 (Gemeente Gemert-Bakel). Een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven.	ADC rapport xxx	vrijgave (25 jan 2012)
Ras J. & L.R. van Wilgen	2012	Actualisatie Archeologisch Bureauonderzoek en Inventariserend onderzoek door middel van grondboringen (verkennend). Plangebied De Rooye Asch, Handel, gemeente Gemert-Bakel.	SOB rapport 1947-1202	
Schutte A.H. & G.J. Boots	2012	Archeologisch proefsleuvenonderzoek Molenweg - Kortestraat te Bakel, gemeente Gemert-Bakel.	Econsultancy rapport 11080654	vrijgave (2 nov 2011)
van der feest N.J.W.	2012	Archeologisch bureauonderzoek en een karterend veldonderzoek door middel van boringen. Oudestraat 30, 40 en 44 te Gemert.	AM 12295	oostelijk deel Oudestraat: proefsleuven / westelijk deel Oudestraat en Bisonstraat: vrijgave (10 jan 2013)
Wullink A.J.	2012	Een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Doonheide en de Lodderdijk te Gemert, gemeente Gemert-Bakel (NB).	ARC rapport 2012-27	deels vrijgave, deels proefsleuven (3 apr 2012)
Ziengs L.A.P., B.A. Brugman & C.J.W. Klerks	2012	Plangebied Bakelse Beemden, gemeente Helmond, Deurne en Gemert-Bakel. Ruimtelijk advies op basis van archeologisch bureauonderzoek.	Vestigia rapport V1014	vervolg
Blom M.C.	2013	Een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) op een perceel aan de Doonheide / de Lodderdijk te Gemert, gemeente Gemert-Bakel.	ARC-rapport 2013-10	vrijgave (6 feb 2013)
Boots G.J.	2013	Archeologische begeleiding protocol opgraven Neerstraat 13 te Bakel in de	Econsultancy rapport 13091711	vrijgave (4 dec 2013)

		gemeente Gemert-Bakel.		
de Boer A.	2013	Uitbreiding bedrijventerrein Molenrand, Gemert, gemeente Gemert-Bakel: een bureau- en booronderzoek.	rapport 33	proefsleuven met doorstartoptie (31 jul 2014)
Jacobs E.	2013	Hoekendaal 13 te Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend onderzoek.	ADC rapport 3418	vervolgonderzoek (15 jul 2013)
Paulussen R.	2013	Esperloop Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek.	Archeopro rapport 13038	vrijgave (14 aug 2013)
Paulussen R. & J. Orbons	2013	Neerstraat 13, Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en verkennend booronderzoek.	ArcheoPro rapport 13044	begeleiding (11 jul 2013)
Peters S.A.L.	2013	Gemert-Bakel, Handel. Kernplan MFA.	BAAC rapport A-12.0307	vrijgave (11 jul 2013)
Rondags E.J.N.	2013	Bernhardstraat 25 in Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Proefsleuvenonderzoek.	RAAP rapport 2672	Preh: vrijgave / ME-NT: opgraving vanaf een diepte van 80 cm -mv
Stiekema M.	2013	Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Randweg Noord-Om te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel.	Econsultancy rapport 13023079	booronderzoek (verkennd)
Stiekema M.	2013	Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Randweg Noord-Om te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel.	Econsultancy rapport 13023079	westelijk: vervolg / oostelijk: vrijgave met HVV begeleiding (27 jun 2013)
van Schijndel J.	2013	Gemert-Centrumplan (gemeente Gemert-Bakel). Archeologische begeleiding van de herinrichtingswerkzaamheden.	-	vervolg
Vansweevelt J & R. Timmerman	2013	Plangebied Ridderplein in Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Archeologisch vooronderzoek: een verkennend booronderzoek.	RAAP notitie 4589	vervolgonderzoek noodzakelijk vanaf een diepte van 150 cm -mv & begeleiding door HVV (15 jul 2013)

Voeten D.F.A.E.	2013	Gemeente Gemert-Bakel. Plangebied Kerkeind 31 te Milheeze.	BAAC rapport V-12.0197	vrijgave (11 jul 2012)
Voeten D.F.A.E.	2013	Plangebied Paradijs 19 te Elsendorp, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (karterende fase).	BAAC rapport V-12.0443	vrijgave (30 jan 2013)
Beckers I.S.J.	2014	Dakworm achter nr 5, Bakel, gemeente Gemert-Bakel: een bureau- en booronderzoek.	rapport 2014.18	vervolg
Boots G.J.	2014	Proefsleuvenonderzoek met doorstartoptie naar opgraven, Molenrand te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel	Econsultancy rapport 14041363	vrijgave (31 jul 2014)
Paulussen R.	2014	Peelse Loop, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en verkennend booronderzoek.	Archeopro rapport 13097	vrijgave (31 jul 2014)
Stiekema M.	2014	Archeologische bureauonderzoek en gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek	Econsultancy rapport 14033259	booronderzoek (verkennend)
Stiekema M.	2014	Archeologische bureauonderzoek en gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek	Econsultancy rapport 14033259	vrijgave (16 jul 2014)
van den Berkmortel B.J.H.M.	2014	Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennend booronderzoek, Milheesestraat 2 te Milheeze, gemeente Gemert-bakel.	SyntheGra rapport S100324	vrijgave
Weterings P.	2014	Milheeze. Ecologische verbindingzone (EVZ) Esperloop.	BAAC rapport A-13.0276	vrijgave
Tump M.	2015	Bakel, de Zorgboog. Archeologische begeleiding (protocol opgraven).	A-14.0248	vrijgave
van Benthem A.	2015	Hoekendaal 13 te Bakel (gemeente Gemert-Bakel). Een archeologische begeleiding.	ADC-rapport 3810	vrijgave

Bijlage 7.4 Beleidsnota archeologie 2015, gemeente Gemert-Bakel.

Losse bijlage

Bijlage 7.5 Beleidskaart archeologie 2015, gemeente Gemert-Bakel.

Losse bijlage.

Bijlage 7.6 Overzicht van de wijzigingen oud – nieuw gemeentelijk archeologiebeleid.

Het archeologiebeleid van de gemeente Gemert-Bakel heeft vanaf het moment van invoering in 2009 goed gewerkt. Archeologie heeft een duidelijke plaats in de ruimtelijke ordening en de omgevingsvergunningprocedure gekregen als gevolg van de doorvertaling van de archeologische verwachtingskaart in de bestemmingsplannen. Door het uitvoeren van archeologisch onderzoek in de periode die momenteel geëvalueerd is, is relevante informatie aan de geschiedenis van Gemert-Bakel toegevoegd. Door het tonen van vondsten en informeren over archeologisch onderzoek is het uitvoeren van het archeologiebeleid meer zichtbaar geworden. Ook is de samenwerking met externe organisaties zoals de heemkundeverenigingen en naburige gemeenten intensiever geworden. Die samenwerking kan nog geïntensiveerd worden door het nog meer delen van kennis over archeologie en ondersteuning bij het uitvoeren van werkzaamheden.

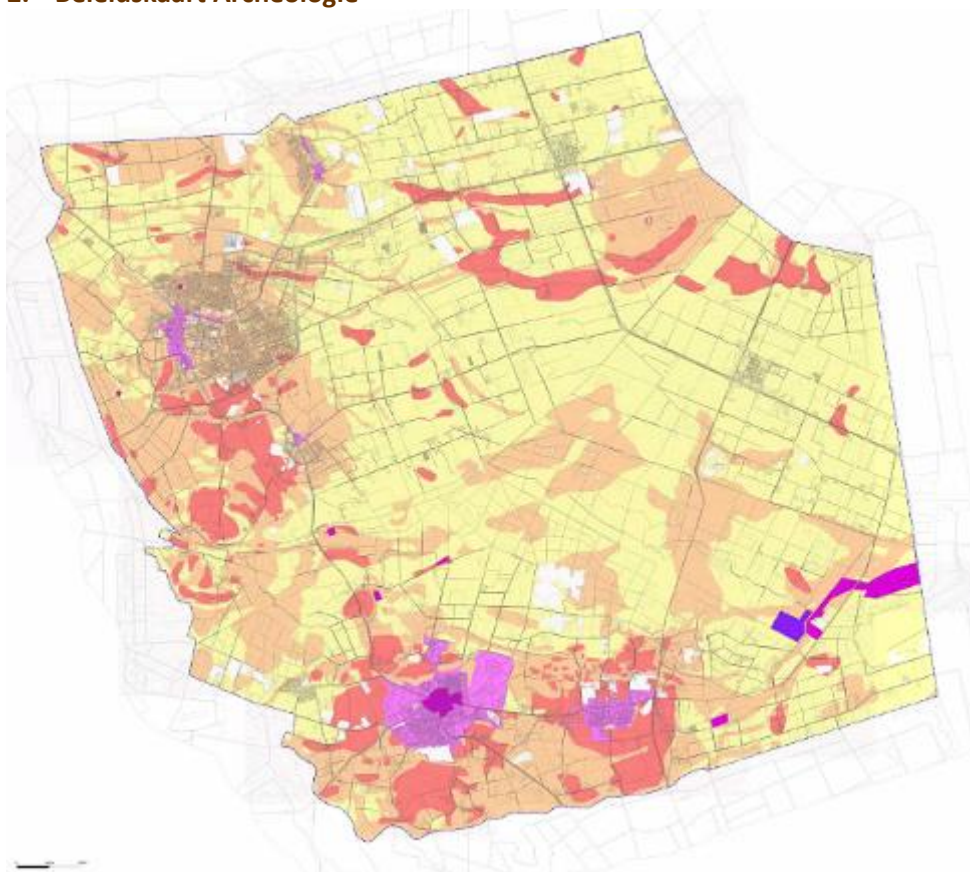
Op basis van de uitgevoerde evaluatie zijn een aantal suggesties gemaakt ter verbetering van het archeologiebeleid. Deze zijn vertaald in de beleidsnota (bijlage 7.4) en beleidskaart (bijlage 7.5). Hierna worden de uitgangspunten opgelijst waarbij de wijzigingen nadrukkelijk aangeduid zijn.

1. Beleidsnota Archeologie

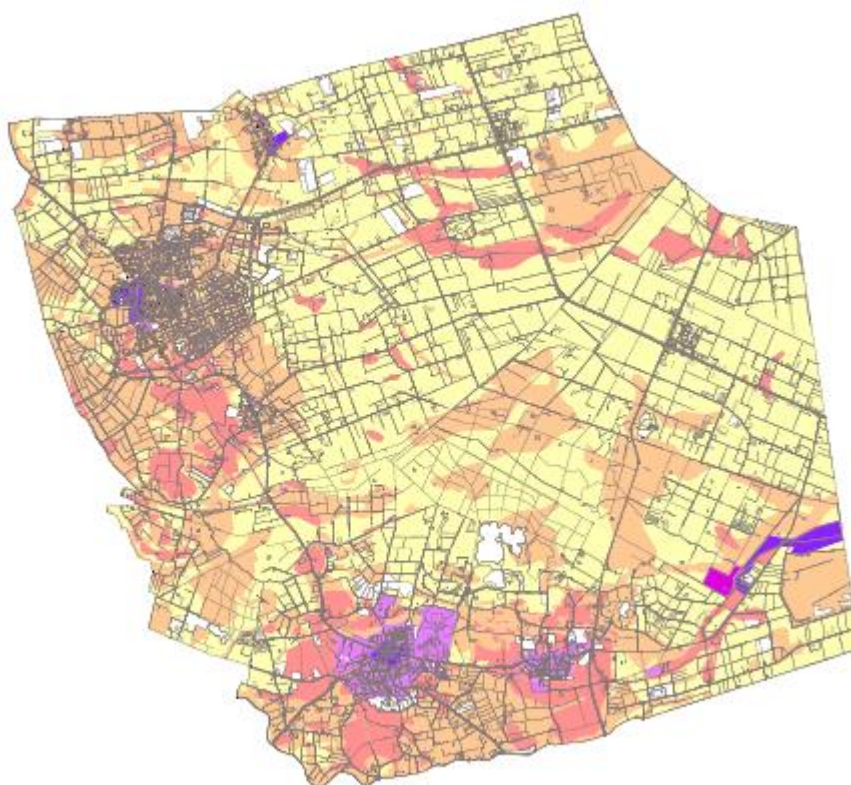
Oud beleid	Nieuw beleid	Wijziging / nuancering
Uitgangspunt is behoud <i>in situ</i>	Uitgangspunt is behoud <i>in situ</i>	
Uitgangspunt is 'verstoorder betaalt'	Uitgangspunt is 'verstoorder betaalt'	
De gemeente Gemert-Bakel hanteert de oppervlakte van het projectgebied als uitgangspunt voor het bepalen van de archeologische onderzoeksverplichting.	De gemeente Gemert-Bakel hanteert de oppervlakte van de effectieve bodemversturende ingrepen als uitgangspunt voor het bepalen van de archeologische onderzoeksverplichting.	x
diepte-ondergrens: 0,4 m beneden maaiveld	diepte-ondergrens: 0,4 m beneden maaiveld	
oppervlakte-ondergrenzen: 1: monumenten: geen 2: gebieden van archeologische waarde: 100 m ² 3: gebieden van hoge verwachtingswaarde, oude dorpskern: 250 m ² 4: gebieden met hoge verwachtingswaarde: 500 m ² 5: gebieden met middelhoge verwachtingswaarde: 2.500 m ² 6/7: gebieden met lage of zonder verwachtingswaarde of vrijgegeven gebieden: geen	oppervlakte-ondergrenzen: 1: monumenten: geen 2: gebieden van archeologische waarde: 100 m ² 3: gebieden van hoge verwachtingswaarde, oude dorpskern: 250 m ² 4: gebieden met hoge verwachtingswaarde: 500 m ² 5: gebieden met middelhoge verwachtingswaarde: 2.500 m ² 6/7: gebieden met lage of zonder verwachtingswaarde of vrijgegeven gebieden: geen	
Gemeentelijke archeologische aandachtsgebieden of archeologische monumenten zijn niet aanwezig. De aanwijzing hiervan is op grond van de gemeentelijke archeologie-verordening wel mogelijk.	Gemeentelijke archeologische aandachtsgebieden of archeologische monumenten zijn niet aanwezig. De aanwijzing hiervan is op grond van de gemeentelijke archeologie-verordening wel mogelijk.	
De gemeente Gemert-Bakel reserveert geen	De gemeente Gemert-Bakel reserveert geen	

apart budget voor de uitvoering van het gemeentelijk archeologiebeleid. Gemaakte ambtelijke kosten ten behoeve van het uitvoeren van het archeologiebeleid zullen verhaald worden via: de bestuurslastenvergoeding, de heffing van projectleges of projectkosten.	apart budget voor de uitvoering van het gemeentelijk archeologiebeleid. Gemaakte ambtelijke kosten ten behoeve van het uitvoeren van het archeologiebeleid zullen verhaald worden via: de bestuurslastenvergoeding, de heffing van projectleges of projectkosten.	
De gemeente Gemert-Bakel onderschrijft het potentieel en de belangrijke rol van archeologische verenigingen. Zij dienen zo mogelijk betrokken te worden bij archeologisch onderzoek.	De gemeente Gemert-Bakel onderschrijft het potentieel en de belangrijke rol van archeologische verenigingen. Zij dienen zo mogelijk betrokken te worden bij archeologisch onderzoek.	
De gemeente Gemert-Bakel vertaalt de uitgangspunten van het gemeentelijke archeologiebeleid in al haar bestemmingsplannen en zal daarnaast de archeologieverordening actueel houden.	De gemeente Gemert-Bakel vertaalt de uitgangspunten van het gemeentelijke archeologiebeleid in al haar bestemmingsplannen en zal daarnaast de archeologieverordening actueel houden.	
/	Ingrepen die een geleidelijk negatief effect kunnen hebben op de archeologie in de bodem (zoals boom-, buxus, of graszodenteelt of het afplaggen van terreinen) maar -mogelijk- minder diep reiken dan 0,4 m beneden maaiveld, zijn altijd onderzoeksplichtig. Dit geldt tevens voor -agrarische- activiteiten die vergunningplichtig zijn (zoals diepploegen, drainage, ...)	x
/	Indien in één plangebied meerdere verwachtingswaarden voorkomen, dan geldt de hoogste waarde (en dus de kleinste ondergrens). Slechts als de hoogste waarde een zeer beperkt deel uitmaakt van het plangebied (< 10 %), kan na afweging worden besloten om de oppervlakteondergrens te hanteren die het grootste deel uitmaakt van het plangebied.	x
/	Indien geen onderzoek moet worden uitgevoerd omdat beneden de onderzoeksgrenzen (diepte- en/of oppervlakte-ondergrens) gebleven wordt, blijft de archeologische dubbelbestemming van het bestemmingsplan onverminderd van kracht.	x
/	Indien op basis van de oppervlakte van de bodemverstorende ingrepen archeologisch onderzoek noodzakelijk is, vindt dit plaats in het gehele plangebied.	x
/	Indien de bodem in minder dan 5% van het ingrepengebied verstoord wordt, kan de gemeente na afweging vrijstelling verlenen van de verplichting tot uitvoering van archeologisch vooronderzoek.	x

2. Beleidskaart Archeologie

Beleidskaart archeologie van de gemeente Gemert-Bakel 2010

Beleidskaart archeologie van de gemeente Gemert-Bakel 2015